

5. SAYI: EKİM 2024

DİJİTAL DERGİ

Dünya Artı®

OKUR
YAZAR
ÇİZER
PLATFORMU

RÖPORTAJ:

HAKAN BIÇAKCI

Sylvia Plath

"Beni sınırlamaya çalışan her şeyi yıkabilirim."

Sahibi: DüşArt
Genel Yayın Yönetmeni: Savaş Aşçı
Yayın Kurulu: DüşArt
Yayına Hazırlayan: Duygu Yeloğlu / Dumedyya
Editörler: Savaş Aşçı / Esengül Ersoy

e-mail: dusartofficial@gmail.com / bilgi@dusart.com
web sitesi: www.dusart.com

Tasarım: DUMEDYA www.dumedy.com duygu@dumedy.com

Kadromuz

Savaş Aşçı
Yasin Dedebeiroğlu
Şeyma İzler
Eray Emin Aydemir
Yağmur Ayan
Esra Koyuncu
Elif Akpolat
Şeyda Bozkurt
Ersin Doğan
Ezgi Ülkü Aykut
İlayda Su Güner
Nevin Ulusoy
Cem Doğan
Duygu Yeloğlu

İÇİNDEKİLER

— EKİM 2024 —

Esra Koyuncu <i>Özel Dosya</i>	<i>Sylvia Plath</i>	11
Nevin Ulusoy <i>Şiir</i>	<i>Kırklar</i>	15
Eray Emin Aydemir <i>Makale</i>	<i>Byung-Chul Han ve Yorgunluk Toplumu'nu Anlamak</i>	17
Şeyda Bozkurt <i>Şiir</i>	<i>Kimin Şiiri?</i>	21
Nevin Ulusoy <i>İnceleme</i>	<i>"Uçan Trapezdeki Cesur Genç Adam" İnsanlık Öyküleri</i>	25
Doğa Küçükyumuk <i>Şiir</i>	<i>Gidiş</i>	25
İlayda Su Güner <i>Röportaj</i>	<i>Hakan Bıçakcı</i>	27
Ezgi Ülkü Aykut <i>Öykü</i>	<i>IV.Kısım Kadın Aşk</i>	31
Taner Deniz <i>Şiir</i>	<i>Nefretten Ötürü Bir Yeryüzü</i>	35
Yağmur Ayan <i>Öykü</i>	<i>Kar Taneleri</i>	37
Zeynep Yılmaz <i>Şiir</i>	<i>Yol</i>	39
Ahmet Sunay Usta <i>Öykü</i>	<i>Metra Sokağı Devi</i>	41
Selen Ayten <i>İnceleme</i>	<i>Fatih Harbiye</i>	47

Manifesto

Düş Art Nedir?

- Edebiyat ve sanat üreticilerini bir arada toplamayı, birlikte üretim yapmayı, üretileni birlikte sunmayı ve bunun sürdürülebilir olmasını amaçlayan kolektif, bağımsız bir oluşumdur.

Ne Yapar?

- Edebi eser üretiminin yanında, tiyatro oyunları, konser, podcast yayınları, sinema ve kitap incelemeleri gibi çeşitli içerikler üreterek edebiyata, sanata hizmet etmeyi ve edebiyat ile sanata ilgiyi artırmayı amaçlar.
- Toplumsal ilerlemenin yalnızca eğitimle olmayacağına ve kültür-sanatın gelişimi sayesinde de sağlanabileceğine inanır. Bu bağlamda nitelikli sanatçıları bünyesine katmayı, hep birlikte ürettikleriyle toplumsal fayda sağlamayı hedefler.
- Düş Art, bağımsız üretimin ve üretim safhasındaki sanatçının yanında olarak üretimi destekleyip teşvik edici olmayı amaçlar.

29 Ekim 1923

"Ey yükselen yeni nesil! **Gelecek sizindir.**
Cumhuriyeti biz kurduk,
onu yüceltecek ve sürdüreceğ sizlersiniz."

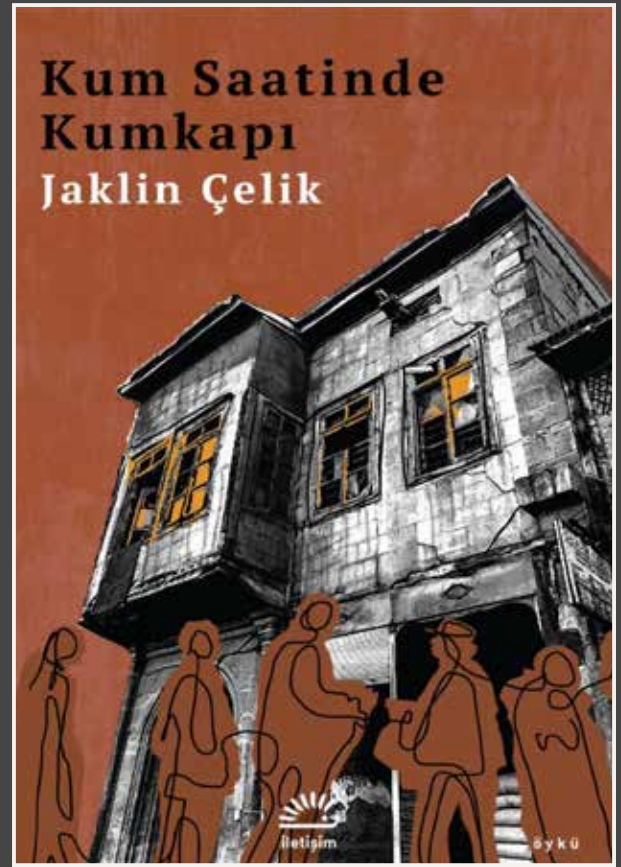
K. Atatürk

Duy

Ne Okumalı?

Düş Art[®]

DA

DERGİ

EDİTÖRDEN

EDITÖRDEN

ŞİFA MI YOKSA ZEHİR Mİ?

Okumanın insan gelişimi üzerindeki etkisi inkâr edilemez bir gerçektir. Okudukça kişinin zihni gelişir, hadiselere geniş perspektiften bakar, empati ve muhakeme yeteneği gelişir. Çünkü okuma sayesinde henüz yaşamadığı, kendi başına gelmeyen veya şahit olmadığı durumları görür, gördükçe karakterlerin yerine kendini koyup “ben olsaydım”lı cümleler kurmaya başlar.

Okumak, bir bakıma; yüksek bir yere adım adım, merdivenleri tek tek çıkmak gibidir. Çıkıldıkça daha fazla yolumuzun olduğunu görürüz, buna rağmen daha iştahlı oluruz.

Okumanın bireye katkılarını sık sık, çeşitli alanlarda konuşup yazıyoruz. Bu olumlu ifadelere ek olarak yazımın devamında okumanın kişiye sağladığı başka bir getirisinden bahsedeceğim. Ben, bu yazıda başka bir getirisinden bahsedeceğim.

Okudukça zihni gelişen birey, olaylar ve durumlar karşısında daha çabuk düşünmeye, pratik çözümler bulmaya başlar. Şahit olduğu veya doğrudan maruz kaldığı bir hadisede, kendisine göre yapılması gereken davranış sergilenmediğinde içten içe sinirlenir. Eğer kendisine hâkim olabilen biriyse, bunu dışarıya belli etmez fakat içinde fırtına kopar. Muğlak kalmaması adına bunu farklı örneklerle de anlatmak istiyorum. Yolda yürürken birisinin sigara paketindeki son sigarasını alıp yaktığını görürüz sık sık. Bu kişi elindeki paketi ya bir çöp kovasına atacaktır ya da sağa sola fırlatacaktır. Gözlemci olarak, anlık olarak gelişen bu olayın istemsizce takipçisi olmuşuzdur o an. Çünkü farkındalık yükselmiştir, ister istemez olan biten çok şey dikkat eder olmuşuzdur. Gözlemlenen kişi bazen elindeki boş paketi çevresindeki insanlara aldırış etmeden, sallayıp sokağın veya caddenin ortasına atar. Gözlemci olarak bir tepki veremsek bile bu durumun daha başından itibaren içindeyizdir aslında ve durum bizim sınırlarımızı bozar. Çünkü işin doğrusu, o paketi çöp kutusuna atmaktır. Olması gerektir bu.

Okuyan insan, çoğunlukla adabımuâşeret neyin yapılabilmemesi gerektiğini söylüyorsa ona uyumlanmaya çalışır. Çünkü duyuları, duygularını geliştirmiş, algıları açılmıştır. Örneğin yolda yürürken mutlaka birilerinin yere tükürdüğüne, aracından dışarıya çöp attığına, telefonunun sesini dışarıya vererek karşısında konuştuğu kişinin ve kendisinin yüksek derecedeki sesini herkese duyurduğuna şahit olmuşsunuzdur. O an içinizden veya sesli olarak ne çok şey söylüyoruz değil mi? Bahsettiğim durumları, en azından bugüne kadar okuyan insanlardan görmedim. Elbette arada çıkıyor fakat bir oranlama yapılırsa azınlıkta kalacağını düşünüyorum.

Bunların okumakla ne alakası var? Okudukça, kişinin toplumdan uzaklaşma ihtimali de artıyor. Bunun nedeni, toplumda okuma oranının çok düşük olması ve okuyan bireyle okumayan arasındaki farklılıkların her gün artması. Haliyle kişi kendisini, içinde bulunduğu topluluğa yabancı hissedip onları uzaktan gözlemlemeye başlıyor. Çünkü okuyan kişinin farkındalığı da artmıştır. Görüntü daha berraklaşmıştır. Bu da çarpıklıkları, yamuklukları, yanlışlıkları daha çabuk ve daha çok görmesine neden olmaktadır. İçindeyken göremediklerini, dışarıdan biri olarak daha net görmektedir. Farkındalığın getirisi olarak kendisindeki noksanları da daha kolay tespit ederek üzerine gitmeye başlar. Bunu diğer insanlardan da bekler fakat farkındalığı, empati ve muhakeme yeteneği yetersiz olan grup bu beklentiye karşılık veremez. Beklediğini alamayan birey, buna karşılık çoğunlukla gözüne batacak abukluklar görür, çok fazla yanlış şahit olur. Yolda yürüten birini izlediği esnada, daha yirmi metre ötesindeki çukura düşeceğini çünkü dikkatsiz olduğunu düşünür ve o mesafe geçildiğinde yürüten kişi o çukura düşer. Bu da gözlemciyi üzmemek yerine kızdırır.

Toparlayacak olursak; bana göre okudukça, idrak ettikçe, anladıkça insanın daha hassaslaşacağına, çevresinde şahit olduklarına daha çok kırılıp daha çok kızacağına inanıyorum. Tecrübe ve gözlemlerim çoğunlukla böyle olduğunu söylüyor. Hassaslaştıkça çevresinde rahatsız olacağı şeyler fazlalaşacaktır. Çoğunluğa sıradan, olağan gelen çoğu şey onu sinirlendirecektir. “Nasil olur da doğru açıdan bakamazlar” veya “Nasil göremezler” gibi sorgulamaları asla bitmeyecektir.

Kıscası aslında Dostoyevski bu kadar söze de gerek olmadan durumu anlatmış;

“Baylar, yemin ederim ki, her şeyi fazlasıyla anlamak bir hastalıktır; gerçek, tam manasıyla bir hastalık.” demiş. Büyük yazar olmak böylesine, paragraflarca yazılıp anlatılamayacak bir cümlede anlatabilmektir. Başka bir alıntıyla da ustaya selam verip yazımı bitiriyorum, Mihail Afanasyeviç Bulgakov’un dediği gibi “Dostoyevski ölümsüzdür!”.

Savaş Aşçı

SP

ÖZEL DOSYA

Esra KOYUNCU

© imza__e

Sylvia Plath

“Melankolik Prenses” olarak tanınan ve Amerikan Edebiyatı’nın en çok konuşulan isimlerinden olan Sylvia Plath, kısacık yaşamında dönemine ve günümüze ilham olmuş kadın yazarlarımızdan biri. Hayatı boyunca manik depresif bozukluğu ile mücadele etti, trajik hayat hikayesini şiirleri ve yazdığı tek romanı olan Sırça Fanus ile anlattı.

Sylvia, 27 Ekim 1932’de ABD’li bir anne ve profesör bir babanın kızı olarak Massachusetts’da doğdu. Babası Otto Emil Plath, Boston Üniversitesi’nde arı bilimci olarak çalışmıştı. Eşiyle aralarındaki yaş farkı nedeniyle Otto Plath ailenin baskın karakteri oldu.

Şeker hastalığı sebebiyle bacağı kesilen Otto Plath’ın ailedeki otoritesi eşi Aurelia Plath’a devroldu Sylvia’nın sekiz yaşında babasını kaybetmesi onun derin bir üzüntüyle birlikte ona karşı öfke duymasına sebep oldu. İlk şiirini de tam da bu dönemde Boston Herald’ın çocuk bölümünde yayımlattı.

Sylvia’nın annesi Aurelia Frances Schober Plath, onun hayatını en çok etkileyen kişilerden biri oldu. Eşi öldükten sonra hayatını çocuklarını yetiştirmeye adanmış ve ailenin bütün sorumluluğunu aldı. Yazma konusunda en büyük destekçisi annesi olmuştu.

Defter alarak günce tutmasını sağlayan annesi daha sonraki dönemlerde Sylvia’nın yazma konusunda karşısına çıkan en büyük engellerden biri olmuştu. Başarılı olamadığı takdirde annesinin onu bir daha eskisi kadar sevmeyeceğini

Sylvia Plath 1933 / 1937

düşünen Sylvia için ondan onay görememek büyük bir sarsılma demektir. Sylvia’nın derslerdeki üstün başarısı onun burslar kazanarak eğitimine devam etmesini sağladı. Her şeyde birinci olmak istiyor, mükemmeliyetçilik duygusuyla başa çıkmakta zorlanıyordu. Çok zeki biriydi. Hatta 1944’te çözdüğü IQ testi sonucuna göre 166 puanla, dahi seviyesindeydi.

Sylvia Plath, ailesi Aurelia ve Otto ile birlikte (Temmuz, 1933)

Warren, Sylvia ve anneleri (1953)

Sylvia, The New Yorker dergisindeki şiirini okurken (Ağustos, 1958)

Sylvia, Smith Koleji'nde. Arka sırada soldan ikinci sırada (1952)

Çocukluk yıllarında Plath kardeşi Warren'ı sevmekle birlikte onu çoğu zaman kıskanmıştı. Onu kimseyle paylaşamayacak kadar sevmesine ve kaybedeceği düşüncesine Sylvia güncelerinde yer vermişti:

“Biricik kusursuz sevgim, erkek kardeşime duyduğum sevgi. Onu fiziksel olarak sevemeyeceğim için her zaman seveceğim. Karısını da kıskanacağım, biraz.”

Warren ve Sylvia Plath (1941)

Sylvia, okulunun ikinci yılında Harvard'da bir yaz okuluna başvurdu fakat kabul edilmedi ve daha sonra intihara teşebbüs etti, peşinden akıl hastanesine yatırıldı ve elektroşok tedavisi gördü. Tedavi sırasında o kadar çok acı çekti ki bu acılardan kurtulabilmek için farklı cerrahi yöntemleri bile düşündü. Bunlardan biri lobotomi adında, beynin ön lob uçlarında bulunan bağlantıların kesilmesiyle gerçekleşen bir işlemdi.

Her şeye rağmen Sylvia 1955'te Smith Koleji'nden en yüksek dereceyle (summa cum laude) mezun olduktan sonra

Fulbright bursuyla Cambridge Üniversitesi'nde yüksek lisans yaptı. Sylvia, şiirlerini öğrenci gazetesi Varsity'de yayımlattı ve yine bu dönemde evleneceği şair Ted Hughes ile tanıştı. Hughes, dönemin en başarılı şairleri arasında gösterilmekteydi. Onu babasıyla özdeşleştiriyor ve dünyada kendisine denk olabilecek bir erkek olduğunu düşünüyordu. Evlenip Boston'da yaşamaya başlayan çift daha sonra İngiltere'ye geri döndü. İki çocukları oldu. Sylvia bu dönemde çocuklarını büyütürken bir yandan da eşinin sekreterliğini yaptı.

Evlilik hayatı artık onu hayalindeki mutluluğa ulaştırmıyor, aksine kendisini yaratıcılık konusunda körelmiş ve kısıtlanmış hissetmesine neden oluyordu. Ted'in narsist tavırları ve sadakatsizliği bu tutkuyla başlayan evliliği felakete sürükledi. Eşiyle olan bu çalkantılı dönemini Sylvia günlüğünde şöyle anlatır:

“Yürekten sevmek için bir insanın ne kadar aptal olması lazım. Aldatmaması için. İhanet etmemesi için. Hem çekip gitmek isteyip hem de hiçbir yere gitmek istememek berbat bir şey. Ted'in diğer boş, yaptıklarının üstünü kapamaya çalışan, kendi zevkine düşkün erkeklere benzemediğini sanarak dünyanın en gülünç, ironik ve ölümcül hatasını yaptım.” (295)

Sylvia Plath ve çocukları (1962)

Ted Hughes ve Sylvia Plath. İngiltere/Yorkshire'da. (1956)

1961 yılında Plath ailesine komşu olan şair Assia Wevill ile Sylvia'nın eşi Ted arasında bir ilişki başladı. Sylvia'nın eşinin sadakatsizliklerini defalarca affetmesine rağmen çiftin ikinci çocukları doğdu fakat bu yasak ilişki hiçbir zaman bitmedi. Assia'nın hamile kalması Sylvia'nın

Ted Hughes, Assia Wevill ve kızları Shura

geri dönülmez sonunu hazırladı. Sylvia ve Ted karşılıklı olarak boşanma davası açtılar. Sylvia çocuklarıyla birlikte Londra'ya döndü. Evlilik hayatının getirdiği sorumluluklar onun düşündüğü gibi kalemini köreltmemiş aksine güçlendirmişti. Öyle ki bu dönemde otobiyografik romanı olan Sırça Fanus'u yetmiş günde bitirdi. Bu roman daha sonra ilk Amerikan feminist roman olarak değerlendirilecekti. 11 Şubat 1963 sabahında ikinci kattaki çocukları uyurken odalarına süt ve kurabiye bıraktı.

Sonra mutfağa gitti, kokunun dışarı çıkmayacağından emin olarak kapı ve pencereleri ıslak havlularla sıkıca kapadı. Çok sayıda uyku hapı aldıktan sonra fırının gazını açarak intihar etti. Öldüğünde henüz otuz yaşındaydı.

Sylvia'nın ölümünden sonra Ted Hughes bu intiharın tek sebebi olarak görüldü fakat bu konu hakkında hiçbir zaman bir açıklamada bulunmadı. Kariyerinde büyük bir düşüş yaşadı ve şiirleri hiçbir şekilde bir daha eskisi kadar ilgi görmedi. Hatta 1998'deki ölümüne kadar "katil" sıfatından kurtulamadı. Sylvia'nın çocuklarına bir süre Assia baktı. Ailesi ve arkadaşları tarafından dışlanan Assia'nın sonu da tıpkı Sylvia'nınki gibi aldatılmalarla ve intiharla sonuçlandı. Tıpkı onun yaptığı gibi bir avuç uyku hapı ve gaz ocağıyla. Sylvia'dan tek farkı, dört yaşındaki kızı Shakura'yı da yanında götürmesiydi.

Boşanma aşamasındayken intihar ettiği için Hughes, Plath'ın hem edebi mirasında hem de mal varlığında hak sahibi oldu. Plath'ın ölümünün ardından, şiir kitabı Ariel 'in içinden bazı şiirleri çıkardı ve kendi istediği şekilde sıralayarak yayımladı.

Günlüklerinin içerisinden çıkan çocuk hikayeleri kitap haline getirildi ve 1996 yılında The It-Doesn't-Matter Suit adıyla yayımlandı. Sylvia'nın mezar taşında yazılı olan "Hughes" soyadı okurları tarafından defalarca tahrip edildi. 2003 yılında Sylvia adıyla hayatı

beyaz perdeye aktarıldı. Şairi Oscar ödüllü oyuncu Gwyneth Paltrow canlandırdı.

Hüzünlerinin dalgalarıyla boğuşan ve ölümünden altmış bir yıl sonra bile hala büyük bir ilgiyle okunan Sylvia, günümüz yazar ve şairlere ilham olmaya devam etmekte. İçindeki susmak istemeyen sesi susturmak yerine kaleme almayı seçerek Virginia Woolf, Simone de Beauvoir, Marguerite Duras gibi isimlerle, 20. yüzyılın en tanınan kadın edebiyatçıları arasında yer aldı.

KAYNAKÇA

Plath, Sylvia. Günlükler. İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınları, 2012.
Plath, Sylvia. Letters Home. Yay. Haz. A. Plath. Faber & Faber: London, 1999.
Plath, Sylvia. Sylvia Plath'in Günceleri. İstanbul: Oğlak Yayınları, 2000.
Schnakenberg, Robert. Büyük Yazarların Gizli Hayatları. İstanbul: Domingo Yayınevi, 2015.
Book: The Unabridged Journals Of Sylvia Plath. http://www.e-reading.club/bookreader.php/1008498/Kukil_-_The_Unabridged_Journals_of_Sylvia_Plath.html
SMITH COLLAGE SYLVIA PLATH COLLECTION. [https://compass.fivecolleges.edu/institution/smith-college \(e.t. 18.12.2020\)](https://compass.fivecolleges.edu/institution/smith-college (e.t. 18.12.2020))

Nevin ULUSOY

nevinulusoy

Kırıklar

Sessiz çığlıklarla yüreğin karanlık tünelinde,
Dipsiz yalnızlığına gml yine
Eski hüzünler sarılsın yaralarına,
Kırıklarında yr günbatımı sevdalarında.
DŖleri ışık maviliğin
KurduĖunu bile bilmediğin hayaller yakar damarlarını,
Kabarır gri denizler gibi derinlerin.
Delice kendi dipsiz sularına ekildiĖin
Son kalan iki yaprak gelgiti göz gecelerin
Kabarır yakıcı derin gri denizlerin
Kırıklarında sessiz çığlıklar hüzünlerin
Uçurum yaraların keder kızılı ıssız limanlarında yankısı karanlık aynaların
Mavi hayaller gelgiti bilmediĖin
Aynaların, ıssız kırıklarında dipsiz yalnızlığın
Günbatımı sevdalarında sarıldığın
YüreĖindeki dağlarda eser ışık mavi rzgrların
Kırıkların, gri dalgalar buğusunda karanlık aynaların.

MAKALE

Eray Emin AYDEMİR

erayeminaydemir

Byung-Chul Han ve Yorgunluk Toplumu'nu Anlamak

Ülke sorunlarını bir tarafa bırakıp yaşadığımız gezegene geniş bir çerçeveden bakalım. Mars'ın kolonizasyonu için çalışmalar hızla sürüyor. Elon Musk, roketlerini insanlığı çok gezegenli bir tür yapma adına göğe gönderirken yapay zekâ da bir yandan gelişimine devam ediyor. Bu gelişim öyle bir hızda ilerliyor ki insanlık artık makinelere devredeceği meslekleri konuşuyor. Bunlar yaşanırken korkutucu gelişmeler de yanı başımızda bekliyor. İklim değişikliği, kontrolsüz göç, ekonomik bunalım ve kapıdaki savaş ihtimaliyle ile doğal afet korkusu her geçen gün insanlığın uykularını kaçırmaya devam ediyor.

Günümüz insanına genel olarak “modern insan”

deniliyor. Bizden çok önce yaşamış avcı – toplayıcı toplumların bireyleri ise “ilkel insan” olarak ifade ediliyor. Biraz önce bahsettiğim gelişmeler ekseninde biz mi moderniz yoksa bizden çok önce yaşayan, kendisine doğayı rehber edinen, bulunduğu çerçeveye olumlu bir ilişki kuran, doğal ürünlerle beslenen insanlar mı? Açık sözlü olmakta fayda var. “Modern” olarak nitelenen insan bir anlamda şekillendirilmiş bir kukladan ibarettir.

Peki bir insanı nasıl şekillendirirsiniz? Çok kritik bir soru bu. Çocukluk çağından itibaren oyun hamuru süreci başlar. Aile, okul, toplum bu işin ilk adımlarıdır. Çocuk ailesinin beğendiği birey olmak için elinden geleni

yapar. Baba, anne ve yakın akrabalar tarafından beğenilmesi önemlidir. Okul, onun toplumla ilk tanıştığı yerdir. Öğretmenleri tarafından takdir edilmek, arkadaşları tarafından sevilme ister. Kendi arzularının, düşüncelerinin bir önemi yoktur. Düşünmeyi bilir ama düşüncelerini hayata geçirmekten korkar. Çünkü kendi başına buyruk olması toplum açısından iyi değildir. Üçüncü bölüm daha doğrusu pranga ise toplumdur. Bireyden daha çok büyük bir çarkın bir dişlisi olması talep edilir. Kurallara uymak zorundadır. Aksi halde dışlanır, görülmez, işsiz kalır, hatta toplumdan izole edilir.

Bunlar yaşanırken medyayı ve propagandayı unutmamak gerekir. Medya kanalları veya sosyal medya ile sürekli olarak bir bilgi bombardımanına tutulur birey. Bilginin doğru olması önemli değildir. Önemli olan bu bilginin sürekli olarak bombardıman yöntemiyle yağdırılmasıdır. Reklamlar size ihtiyacınız olmayan şeyleri aldırma adına en bilgili uzmanlar tarafından şekillendirilir. Haberler ise düşünmenizi bloke etmek, sizi bir kanala yöneltmek için propaganda marifetiyle oluşturulur.

Şimdi çizdiğim bu karamsar tabloyu daha da netleştirmek adına birkaç soru sormak istiyorum sizlere?

- Yediğiniz domates gerçekten domates mi? En son bir domatesin kokusunu ne zaman aldınız? Tavuk, gerçekten kümes etrafında gezen bir hayvan mı yoksa sofranıza çok hızlı bir şekilde gelmesi için hormonlarla büyütülen kanserojen bir yaşam formu mu?
- Giydiğiniz kıyafetler, ayakkabılar sizin seçiminiz mi yoksa moda adı altında toplumsal bir dayatma ve reklam ürünü mü?
- Sürekli depresyondan ve tükenmişlik sendromundan şikâyet eden çevrenizdeki insanların yüzde kaçını beton ormanları arasında yaşıyor?
- İş, kariyer yolculuğunuzda herkes köpek balığı gibi ava çıkmıyor mu? Kariyer

basamaklarında yükselme adına herkes birbirinin kuyusunu kazmıyor mu? Asla değer etmeyen ürünleri sadece reklam marifetiyle size ederinden daha fazlasına satılmıyor mu? Bu ürünleri elde etmek için zamanınızı ve emeğinizi yok pahasına satmıyor musunuz?

Can sıkıcı bu soruların ardından şimdi tekrar düşünelim. Kim modern kim ilkel? Peki burada birey nedir? Birey nasıl bir varlıktır. Bu konuyu benim de çok sevdiğim usta yönetmen Alejandro Jodorowsky şu sözlerle anlatıyor;

“Hayatım boyunca bilinci geliştirmeye uygun metotları veya araçları bulmanın zorluğunu yaşadım. Buradaki temel sorun, herkesin farklı bilinç seviyelerinde olmaları, aynı anlayış düzeyine sahip olmamalarıdır. Bunun da basit bir nedeni var; bizler ikili varlıklarız. Bilinçli zihinlerimiz, ‘bilinçsizimiz’ denilen denizde yüzen küçük gemilere benzer. Bu bilinçsizlik denizine yakın olmak kahramanca, mitik bir iştir. Kendini tamamen tanıman demektir. Çok az kişi bu savaşın üstesinden gelebilir. Çünkü hepimiz kendi bireyselliğimize bağlıyızdır. Bize bir ad verilmiştir, bir aileye ait olan psikolojik bir sistemde geçmişin tekrarı şeklinde doğmuşuzdur ve toplum yasalarımızı ve inançlarımızı oluşturan dil ve kültür ile iz bırakır bizde.”

Oysa tüm bunlar geçmişe aittir, peki nasıl ilerleyeceğiz? Bunu

başarmak için kendimize bakacak ve kendi üzerimizde çalışacak cesarete sahip olmalıyız. Üç ihtimal var; birincisi kendimizi bir anda bir rüyada veya başka bir şeyin içinde buluveririz. İçinde bulunduğu durumu kavrar ve ani bir aydınlanma yaşarsın. Böyle olabilir. İkincisi, çalışmaya başlarsın, okursun, tekrar okursun, dua edersin, çalışırsın, bu yolu izlersin. Bu şekilde çalışırsın ve nihayetinde onu bulursun. Son olarak ise bunları yapmış birini bulursun ve o sana yardım eder. Tüm seçenekler bunlardır.

Zihin nereden geliyor? İlkelerimizi genişlettikçe zihnimizi ve bilincimizi de genişletiriz. Neden? Çünkü olduğumuz şey ve başkalarının bizden istediği şey olmama özgürlüğünü kazanmak için. Durum gayet basit; aile, bir klan, yakın bir birlik görevi yapan topluma bağlıdır. Bu yüzden bir klana ait olan bir insanın en büyük korkusu sürgün edilmektir. Aile şöyle der: ‘Değişirsen bizim bir parçamız olmazsın.’ Yani değişirsen artık seni sevmeyiz. Çocukluktan itibaren ailemizin bizim için yaptığı bazı tahminler, çizdiği yollar ve yaptığı planlar zihinlerimize işler. Yeni bir şeyler arayarak bu beklentilere ihanet edersek sevgisizlikle ve en nihayetinde klanımızın korumasını kaybederek cezalandırılacağımızı ve sürgün edileceğimizi hissederiz.

Çoğu kişi adına bağlıdır. Tıpkı milliyetine, dinine, fikirlerine, diline ve ona miras kalan politik görüşlerine bağlı olduğu gibi. Bunu değiştirmek için her şeyi çözümlenmemiz şart. Tıpkı kimya gibi. Bu, gerçek egomuza ve gerçek benliğimize ulaşmak için elimize geçen her şeyin merkezinde bulunan bir ayrıştırma işidir. Çünkü bizler kendi hakikat algımızda yaşamayız, yanlış bir ego ile yaşarız. Daha annemizin rahminde bir kostüm giyeriz. Bazen işe yarar olan bu kostüm sonrasında bir hapisane olur. Şayet çevremizi saran tüm olumsuz şeylerden arınırsak geriye bir elmas kalır. Ailemizden bize bir hazine kalır; bizim için hissettikleri doğal sevgi. Seviliyoruz, sonra keşfediyoruz bunu.

Biri şöyle demişti bana: 'Kendini bulduğunda kendini dünyadan kesmiş olursun.' Kendin olmazsın aslında, kendimiz oluruz. Bireysellikten ayrı olarak insanlığa geçmemiz gerektiğini söylüyorum. İnsanlığı düşünmek birey olarak düşünmekten çok farklıdır.

Birey olarak benim amacım ne? Başarı kazanmak, zengin olmak, övülmek, iyi beslenmek, zina yapmak, insanların, bireylerin istedikleri şeyler işte. Mutluluk isterim, değil mi? Zorluk istemem falan. Sadece sevilme isterim. Peki, insanlık adına konuşan birinin amacı nedir? Bu sefer işler değişir. Akla ilk gelen, insanlığın hayatta kalmasıdır. Bilinçdışına mantıklı bir dil konuşmasını

öğretemeyiz. Ancak bilinçli bir zihne bilinçdışının diliyle konuşmasını öğretebiliriz. Böylece bilinçdışı denileni anlamış olur. Bilinçdışı, metaforu anlar. Şu basit ve saçma örneğe bakalım; aptal bir falcı Tarot kartlarına bakar ve şöyle der: 'Sana çok yakın biri ölecek ve bu sana çok para kaybettirecek.' Bunu duyan kişi takıntılı hale gelecektir. Aklımıza bir tahmin geldiğinde bilinçdışı da bundan etkilenir ve o şeyin olacağına dair bir eğilim ortaya çıkar. Eylem gerçekleşmediği sürece kişi rahatlamayacak ve hatta korku içerisinde kalacaktır.

O kişiye şöyle dedim; 'Eylemi gerçekleştir o halde. Bir canlının yanında ölmesini izle ve bu sana çok para kaybettirsin.' Yaz vakti, İspanya'dan biriydi. 'Pencereleri kapat, sinek ilacı sık ve bir sineği ölürken izle. Böylece kehanetin ilk kısmı gerçekleşmiş olur. Sonra bir kâğıda beş avro yaz ve yanına altı sıfır ekle. Sineği bu kâğıda sar ve göm. Böylece sana yakın biri ölmüş olacak ve bu sana çok fazla paraya mâl olacak.' Kişi bunu gördü, böylece takıntı gitti.

Toplumlar nasıl yaratılır? Rüyalar vardır. Sonra bu rüyalar şarkı olur, sonra şarkılar mit olur, sonra bu mitler yazılır ve yasalar oluşur. Yani toplumun temelinde bu mitler vardır. Toplumu ayakta tutan dinsel mitlerdir. Mitleri farklı şekilde yorumlayabiliriz. Her zaman mümkündür bu. Onları yenileriz ve toplumu tehlikeye atmaz bu. Ancak bu kurucu mitlere saldırırsak,

toplum sarsılır. Çünkü siz temeli tehlikeye atmışsınızdır. Toplumun temelindeki bir şeye saldırırsanız toplum da size saldırır ve sizi ölüme mahkûm eder. Oysa kurucu miti alıp yeniden yorumladığınızda toplum değişmeye başlar."

Açık konuşmaya devam edelim. İnsanlar doğuyor, kendi isteklerini değil ailelerinin isteklerini yerine getiriyorlar. Büyüyorlar, büyürken toplum onları bir ahtapot gibi sarıyor. Peki bu yol neden oluşuyor; doğ, büyü, okulları bitir, iş bul, evlen, üre ve öl. İyi bir tüketici olarak öl. İsmi kimse tarafından hatırlanmayan bir mezar taşı. İşte size miras bırakılan bu.

Byung-Chul Han ile tesadüfen tanıştım. İnternet eğer doğru kullanılırsa gerçekten büyük nimet. Kıymetli dostum, usta çevirmen Ümid Gurbanov onun "Yorgunluk Toplumu" isimli bir videosunu Çeviri Konuşmalar isimli Youtube kanalında Türkçeye çevirmişti. İsviçre ve Almanya vatandaşı yazar, filozof ve kültür eleştirmeni Byung-Chul Han, bu videosunda kökenlerindeki Güney Kore'yi anlatıyordu. Bu videoya ilham olan eseri Yorgunluk Toplumu aslında çağımızın en büyük hastalığı olan kendini özgür hisseden görünmez prangalı kölelerin yaşamıydı. Şimdi Byung-Chul Han'ın videoda anlattıklarına bakalım;

“Güney Kore’de metroya adınızı atar atmaz yorgunluk toplumu ile karşı karşıya olduğunuzu anlarsınız. Bunun son aşamasına gelmiş bir yorgunluk toplumu da olduğu söylenebilir. Vagonlar, insanların alamadıkları uykularını telafi ettikleri uyku araçlarını andırır. Bu ülkede günün her saatinde her yerde uyuyan insanlara rastlarsınız. İnsanların sürekli bir bitkinlik duygusuyla boğuştuıkları ortadadır. Burada pek çok insan epey bir süredir tükenmişlikten bitmiş durumdadır. Her yıl yüzlerce kişi yorgunluktan ölmektedir.

Köpekbalığı veya ton balığı gibi balıkların solungaçları çok verimsizdir. Solungaçlarından yeterli miktarda suyun akmasını sağlamak için sürekli yüzmek zorundadırlar. Aksi halde ölürlere. Bu, yeterli miktarda suyun içeri girmesi için uyurken bile suyun içerisinde debelenmeleri anlamına gelir. Gelecekte insanların tıpkı köpekbalığı veya ton balığı gibi uykularında bile çalışmaları söz konusu olabilir. Çok görevli olmanın özel bir türü. Artık yeterince verimli olmadığı için insanlar uykudan veya riyyadan feragat etmek isteyecekler mi? Ne korkunç bir ihtimal! Akıllı telefonlar günümüzde Almanya’ya nazaran Güney Kore’de daha sık kullanılıyor. Burada insanlar akıllı telefonlarıyla neredeyse obsesif kompulsif ilişki içerisinde. Bir an olsun ellerinden bırakmıyorlar. Metroda herkes ya da daha doğrusu uyumayan herkes akıllı telefonuna gömülüyor.

Kimse başka yere bakmıyor. Kimse birbirine bakmıyor. Neredeyse ürkiyordum. Hatta bakışın bile yittiğini hissediyordum. Bu takıntılı olma durumu ruhlarını dijital aletlere satmış zombileri aklıma getiriyordu. Akıllı telefonların Güney Koreliler için yeni bir organ haline geldiği, hatta en önemlisi haline geldiği izlenimine kapılmamak elde değil. Bununla birlikte büyümüş gibiler. Bugün kapitalizm hayatın her alanını ele geçirmiştir. Her şey bir mal haline gelmiştir. İnsanlar kendilerini ürün olarak sunmaktadırlar. Kapitalizm, sevgiyi de tüketilebilir duygular düzenine dönüştürmüştür. Hepimiz kendimizin müteşebbisiziz. Bu müteşebbislerin arasında bir dostluğun gelişmesi mümkün değildir.

Seul şehrinin ortasından kocaman bir nehir olan Han Nehri akmaktadır. Geçtiğimiz yıllarda Seul’deki yirmiden fazla köprüden binlerce kişi ölüme atladı. Söz konusu intihar olunca Güney Kore dünya lideridir. Belli ki insanlar artık baskıyla başa çıkamıyorlar. Başarısız olanlar toplumu değil de kendilerini suçluyorlar ve kendilerini mahcup hissediyorlar. Bilhassa Mapo Köprüsü gözde bir intihar noktasıdır. Bu ölüm köprüsüne artık ‘Yaşam Köprüsü’ denmektedir. Köprüde bir hareket dedektörü yayalara olumlu mesajlar veriyor. ‘En güzelini henüz yaşamadın.’ gibi mesajlar bunlar. Mutlu insanların fotoğrafları, lezzetli yiyeceklerin görüntüleri... Tüm bunlar çaresiz kişilerin suya atlamasını

engellemek için. Hepsi çok absürt görünüyor. Gelgelelim, yorgunluk toplumunun absürtlüğünü yansıtıyor. Felsefenin bugün olduğundan daha fazlasını yapabileceğine inanıyorum. Felsefe bir karşı-anlatı geliştirme gücüne sahiptir. Günümüzden tamamen farklı bir yaşam tarzı oluşturma gücüne haizdir. Bugün felsefe her şeyden önce bir kılavuz olarak sunuluyor ve böylece kendi kendine yardım kitapçığı seviyesine iniyor. Kişinin kendine kılavuzluk etmesi demek, kişinin mevcut statüko içinde yolunu bulması anlamına gelir. Oysa tam tersine, felsefe yolumuzu şaşırtmamalı, bizi kışkırtmalı ki böylece tamamen farklı bir şey ortaya çıkabilsin.”

Sonuç itibarıyla günümüz toplumunu oluşturan insan ister gelişmiş ister gelişmekte olan isterse de bizim gibi gelişmeye niyeti olmayan ülkelerde yaşasın prangalar altındadır. Bu prangaların en büyük özelliği, yeterince dikkatli bakmazsanız görünmez olmasıdır. Gerçi prangaları görmeniz de çok fazla bir şey ifade etmez. Sadece bilince sahip bir köle olursunuz. Yazı can sıkıcı ama bir o kadar da gerçek! Peki bundan kurtulmak mümkün mü? Burada bireyselden topluma doğru bir yolculuk yaşanmalı. Birey önce felsefeyi, edebiyatı ve bilimi keşfetmeli. Ardından da kendi içine doğru bir yolculuğa çıkmalı. Açık konuşmak gerekir ki bu çok zorlu bir yolculuk. Şimdi kendimize, kendi iç dünyamıza bakalım. Kendimizi ne kadar tanıyoruz?

Kimin Şiiri?

Şeyda BOZKURT

@seydabozkurtofficial

Kimin şiiri?
Karanlık sokaklarda kimsesiz kalan bir kalp
Nereye gittiğini bilmeden yol alan ayaklarım
İçimde geçmişin ağırlığı

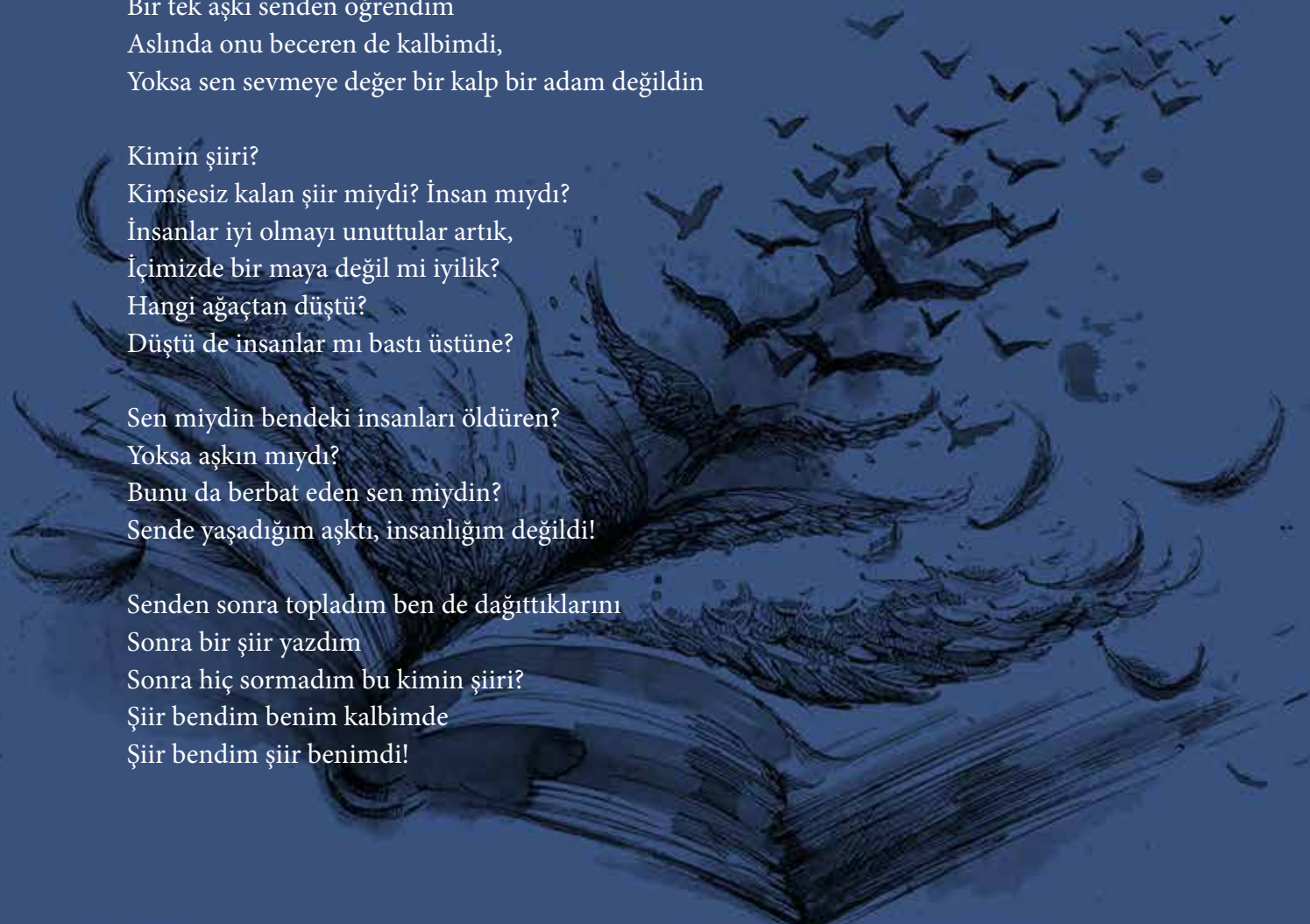
Kimsesiz kalan şiir miydi?
Ben miydim?
Kimin kimsesi vardı ki?
Taşa deyince herkes düşer
Sen elinden tutanı düşün,
Yok benim elimden tutan yoktu

Öğrendim, tabana kuvvet kendi başıma kalkmayı
Bir tek aşkı senden öğrendim
Aslında onu beceren de kalbimdi,
Yoksa sen sevmeye değer bir kalp bir adam değildin

Kimin şiiri?
Kimsesiz kalan şiir miydi? İnsan mıydı?
İnsanlar iyi olmayı unuttular artık,
İçimizde bir maya değil mi iyilik?
Hangi ağaçtan düştü?
Düştü de insanlar mı bastı üstüne?

Sen miydin bendeki insanları öldüren?
Yoksa aşkın mıydı?
Bunu da berbat eden sen miydin?
Sende yaşadığım aşktı, insanlığım değildi!

Senden sonra topladım ben de dağıttıklarını
Sonra bir şiir yazdım
Sonra hiç sormadım bu kimin şiiri?
Şiir bendim benim kalbimde
Şiir bendim şiir benimdi!

İNCELEME

Nevin ULUSOY

nevinulusoy

“Uçan Trapezdeki Cesur Genç Adam” İnsanlık Öyküleri

William Saroyan... Tüm zamanların en iyi hikâye anlatıcılarından biri. Hayatı; insanları, onların hikayelerini gözlemlemekten ve bu hikayeleri yazmaktan oluşan bir yazar, kendi de dahil olmak üzere. İşçiler, aktörler, terziler, kumarbazlar, fahişeler, işsizler, gazete satanlar, çocuklar... Öyküler, gözlerden kalbe, kalpten daktiloya... Daktilo en önemli eşyası, sahip olduğu bir eşya değil de bedeninden ve ruhundan bir parça adeta. Saroyan okumak çağıl çağıl akan bir nehrin sesini dinlemek, ağaçların hışırtısıyla kendinden geçmek gibi. Bu sert dünyada acımızla insan olmanın yolunu gösterir Saroyan, kendimizle

yüzleşip iyi bir hayat sürmek, kederimiz ve neşemizle insan olmak... Saroyan hiçbir zaman iyi bir öğrenci olmadı, okul sistemiyle derdi vardı onun. Çeşitli işlerde çalıştı ama onun yaşama amacı yazmaktı, bunu damarlarında hissediyordu. Yazdı da yazdı, farklı dergilere gönderdi öykülerini ancak hiçbiri yayımlanmadı. “Uçan Trapezdeki Cesur Genç Adam” öyküsü 1933 yılında “Story” dergisi tarafından kabul edildi. Sonrasında öyküleri farklı önemli dergilerde yayımlanmaya başladı. 1934 yılında Random House “Uçan Trapezdeki Cesur Genç Adam ve Diğer Öyküler” kitabını yayımladı ve bu kitap

yılın en çok satan öykü kitabı oldu. Sonrasında da tiyatro oyunları, romanlar ve elbette daha çok öyküler geldi. Aslen Bitlisli olan Kaliforniya Fresno doğumlu bu Ermeni genç, ülkenin ve bütün dünyanın ilgisini üzerine topladı. 1939 yılında verilen Pulitzer ödülünü reddetmiş, absürt tiyatronun öncüsü Jack Kerouac, Allen Ginsberg’ün içinde olduğu Beatniklerin ilhamı olmuş bir yazar karşımızdaki. “İnsanlık Komedyası” (The Human Comedy) adlı romanı sinemaya uyarlandı, senaryosunu da kendisinin yazdığı bu film aldığı birçok Oscar ödülüyle hâlâ önemini koruyor.

Onun yazdıklarını okumak, oyunlarını izlemek öyle büyüleyici ki, önce mutlu sonra da kederli hissetmek kendini ya da tam tersi, tıpkı gerçek hayatta olduğu gibi. Saroyan'ın yazmak üzerine "cesur" fikirleri öykülerinin basılmasından beri büyük bir ilham kaynağıdır. Büyük yazarların nasıl yazdığını, onların ortaya koyduğu kuralları unutarak yazmak, yalnızca yazmak, öyküyü yazmak, ruhunuzdan akıp geldiğinde, olduğu gibi, en içten halinizle. Açlıktan ölmek üzere olan bir yazar, dünyada yalnızca "Yetmiş Bin" kaldıklarını söyleyen Süryani bir berber, aspirinin önemi, zor şartlarda yazanların yazma süreci, savaşlar, kavganın anlamsızlığı, okullar, kendi varlıklarının anlamını bulmaya çalışan oğlanlar ve kızlar, öykü anlatıcısının zihni. "Yediyüz Bin Süryani" öyküsünde yazma amacını şöyle belirtir yazar:

"Bir arzum varsa o da insanların kardeşliğini göstermektir... Irklara inanmıyorum. Hükümetlere inanmıyorum... Yaşamı tek bir zaman parçasında tek bir yaşam olarak görüyorum, aynı anda milyonlarca yaşam, bütün dünyada... Büyüyoruz ve bir dilin kelimelerini öğreniyoruz, evreni de bu dil aracılığıyla görüyoruz... bildiğimiz dille kendimizi izole ediyoruz... Yapmak istediğim bir şey varsa o da daha evrensel bir dille konuşmaktır. İnsan kalbi, insanın yazılmamış kısmı, sonsuz ve bütün irklarda ortak olan."

Saroyan'ın öyküleri Gauguin'in ünlü tablosu "Nereden Geliyoruz? Neyiz? Nereye Gidiyoruz?" gibidir. Bize insanlığın hikayesini anlatır ama tonları daha neşelidir,

öykünün kederli olduğunu bilir ama bu öyküye gülünebileceğini de göstermek ister bize. Andrey Zvyagintsev'in "Sürgün" adıyla sinemaya uyarladığı "Gülünç Mesele", "The Laughing Matter" kitabında üst üste yaşanan trajedilere son bir gülüşte görürüz kahramanı, öyle akıl sır ermeyecek şeyler yaşanmıştır ki! "Uçan Trapezdeki Cesur Genç Adam" kitabının ilk baskısı için kaleme aldığı ünlü önsözde şöyle der yazar:

"Herkesin eninde sonunda öleceğine inanır gibi yazarsanız, gayet samimi bir üslupla yazma şansınız yüksektir... Öte yandan budala durumuna düşmemek için, ölümün kaçınılmaz olduğu kadar yaşamın da kaçınılmaz olduğuna inanmanız gerekir. Yani dünya kaçınılmaz, insanlar ve dünyada yaşayan her şey kaçınılmaz ama işte hiç kimse dünyada çok uzun süre kalamaz. Bu konuda çok trajik olmaya gerek yok. Aslında istediğiniz kadar eğlenceli olabilirsiniz. Temelde en komik şeylerden biri bu ve gülme için her türlü imkana sahip."

Yazarın sesi kalplerimizin derinliğindedir ve bu derinlik için bütün ihtiyacımız sade, canlı ve yaşamın kendisi gibi gerçekçi olmaktır. Hayatı olduğu gibi yansıtabilmek, gerçekliği, kendimizi, süslemeden uzak, insanlığın gözlerinde yansıdığı gibi.

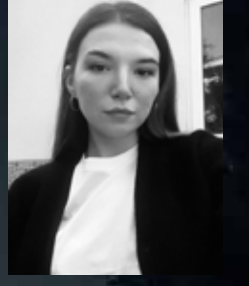
Yazmak yaşantısının en önde gelen amacıydı Saroyan'ın, aç kalsa da soğuktan donsa ya da acılar içinde kıvransa da... Sokaklarda yürümek, insanlarla konuşmak, inanılmaz derecede küçük odasında bir

aşağı bir yukarı yürümek, onun evreni buydu işte. Aklında sürekli yazmak vardı, özellikle de öykü yazmak. Öykülerinde pek fazla konu yoktur, belki hiç konu yoktur ancak öykünün kendisidir bu, bütün öykülerin öyküsü ve elinizde değildir okumamak onları, art arda, "daha yok mu" diyerek. Aynı anda hem çok mutlu hem çok üzgün hissediyorsunuz kendinizi, kahkahalar atıyor sonra ağlamaya başlıyorsunuz. Oyunlarını Broadway'de koşa koşa izlemeye gidenlerin yorumu da buydu, garip bir şekilde mutluluk ve kederle doluyorsunuz, hayatın ta kendisinin karşınızda olduğunu anlıyorsunuz. Kendisini de yazdı elbette Saroyan, o da bu dünyanın bir parçasıydı, bu dünya onun nefesiydi. Sanatı, gülüşünün ve kederinin kaynağıydı, hepimiz için de böyledir işte. Bu dünyanın bir parçası olarak "bir yazara en sağlam tavsiye", tabii ki bizlere de. Saroyan'ın ünlü önsözüne dönelim yine:

"Elinizden geldiğince büsbütün, var gücünüzle canlı olmaya çalışın ve güldüğünüzde deli gibi gülün, kızdığınızda iyice kızın. Canlı olmaya çalışın. Nasıl olsa çok geçmeden öleceksiniz."

Saroyan'ın sesi uzaklarda değil, çok yakınımızda, damarlarımızda dolaşan bir yankı. Varoluş yükümüzü en canlı, en büyüleyici ama bir o kadar da yalın ve gerçekçi anlatan yazarlardan biri. Onun sayfalarında elimizden, yüreğimizden tutan insanlığın ta kendisi, dünyamızın bütün baş döndürücülüğüyle, acılı ve öylesine tatlı.

ŖiiR

Doğa KÜÇÜKYUMUK

 doga.kucukyumuk

GidiŖ

Bir gece çıkagelen karanlık
Ansızın uğuldayan rüzgâr
Sanki gidecek yol arıyormuŖçasına hunharca çırpınan
Sonrasında umutsuzca tekrardan kendi gövdesine arpan
Bir esintiye kafa tutamayan, çelimsiz ama bir o kadar da köklü dallar.
Bir gidiŖi müjdeliyor bu gece.
Bir yerlerden de anımsıyorum oysa
Öyle hissettiriyor ki; belki de bu gece ilk gidiŖ değildi.
Belki de bu gece o gidiŖi ilk kabullenişimdi...

RÖPORTAJ

İlayda Su GÜNER

© ilaydasuguner

Hakan Bıçakcı

Biz, Düş Art olarak üreten edebiyatçıları ve sanatçıları bir çatı altında toplayip eserlerimizi dayanışma ruhuyla kitlelere ulaştırmak, aynı zamanda toplum yararına içerikler üretmek isteği ile bir araya geldik.

Öncelikle, bilinenler dışında Hakan Bıçakcı kimdir? Mesela, her gün yazar mı veya yazma ve okuma rutinleri dışında neler yapar?

Rutinler, bir yazar için çok önemli. Nasıl bir rutine sahip olacağı yazardan yazara değişir tabii. Bir insana “Senin şöyle bir rutinin olmalı” demek yanlış olur. Kimisi gece çalışır, kimisi gündüz insanıdır, kimi ara vererek çalışır, kimi kapıyı gider. Ancak yazmaya devam ediyorsan bir noktada rutinlerin oluşmaya başlıyor ve onlara tutunuyorsun. Benim rutinlerim dönemden

döneme değişiyor. Değişmeyen ise bir rutinimin olması. Yazmaya devam etmemi sağlayanın bu olduğunu söyleyebilirim. Benim için asıl önemli olan fikrin zihnimde oluşması, fiziksel olarak yazma işimin küçük bir kısmı. Bir hikâye, roman fikri kafama düştüğü an zihnimde bir dosya açılıyor ve zamanla doluyor ve izlediğim filmlerden, okuduğum kitaplardan, sokakta duyduğum konuşmalardan, sosyal medyada gördüklerimden süzülenler bu dosyada toplanıyor. Hepsini kullanmasam da. İlhamdan ziyade bu algıda seçiciliğe inanıyorum. Asıl rutin, algıyı bu anlamda açık tutmak.

Yazarlığın yanı sıra reklamcısınız. Benim de en sevdiğim ex-kreatif direktörümüz. Dünyada’da goodvertising¹

epey revaçta. “Marka bunu onaylamaz.” deyip sizin kitabınıza ilham olan bir şey var mı?

Reklamdaki mantık çok farklı. Yazmak ikisi için de ortak eylem olduğu için bazen yakın gibi geliyor ama reklam, sipariş üzerine yazılan bir şey. Markanın isteyip istememesi, istediği şeyi yazmak üzerine kurulu. O kısıtlanmışlığı da seviyorum. Yaratıcılığı çok besleyen bir şey. Bir beklenti, bazen çok tuhaf bir beklenti karşılamak zorunluluğu. Normalde yazmayacağı bir şeyi yazma egzersizi olarak düşünmek yaratıcılığı tetikleyen bir durum. Bunun getirdiği zorluklar ve rahatlıklar var. Rahatlıksa aslında kendin için değil, başkası ve onun onayı için yazmak. Onay alınca iş tamamlanıyor.

¹ “Goodvertising” terimi, “good” (iyi) ve “reklamcılık” (advertising) kelimelerinin birleşiminden oluşur. Şirketlerin olumlu bir mesaj içeren veya iyi bir amacı teşvik eden reklamlarını isimlendirmek için kullanılan bir ifadedir. (Goodvertising Nedir?, Marketing Türkiye, 2023)

İsminizi bir reklam filminin künyesinde gördüğümüzde “Aslında bu Hakan Bıçakçı’nın gönliünden geçen değil, markanın gönliünden geçen.” diyoruz. Kişiyi özgürleştiren bir şey aslında.

Evet, bunu herkes biliyor. Gofret reklamı yazan birinin aslında o gofreti o kadar da lezzetli bulmuyor olmasına kimse şaşırmaz. Edebiyattaysa farklı bir alana giriyorsun, kendinle baş başasın. Birinin sipariş ettiği bir şey değil. En başta sadece kendin istediğin için kimsenin senden beklemediği bir şey yazıyorsun, sipariş üzerine çalışmıyorsun. Kulağa kolay gibi geliyor, birinde gönliünden geçeni yazarken öbüründe bir sürü sınırlama var. Bununla birlikte bazı sınırlar, beklentiler senin yolunu çiziyor. Kendin için yazdığında uzay boşluğundasın ve yazmanın doğası emin olamamak üzerine kurulu. Her adımda “Acaba saçmalıyor muyum? Yanlış bir yere mi gidiyorum?” gibi sorular soruyorsun kendine. Reklam yazarlığındaki sorgulamanın çok daha büyük ölçeklisini, kendinle baş başa olmanın getirdiği bir zorlukla soruyorsun. Bu nedenle kendin için yazmak konforlu gibi görünse de zorlukları daha fazla bence. Soruna gelirsek; reklamda kullanamadığımız ve edebiyatta kullandığımız bir şey olmadı sanırım. Buna karşın, iş hayatında başıma gelen absürt durumları farklı filtrelerden geçirerek kitaplarda kullandığımız çok oldu.

Sinema eleştirmenleri, reklam filmi yönetmenlerinin çektiği bazı filmlerde “reklam estetiği” olduğunu savunuyor. Sizin bu konudaki gözlemlerinizi nedir? Sanat yönü ağır basan üreticilerin işlerinde reklamın izlerini ne kadar görüyoruz sizce?

Bu konularda bu derece keskin sınırlar çekmek çok yanlış oluyor aslında. Bazen reklam estetiği de uygulanabilir sinemada, üretime farklı bir boyut katabilir. Bir reklam yönetmeninin nasıl bir başyapıtı imza attığını en son Jonathan Glazer²’la gördük.

Reklam yönetmenlerinin çok pratik yapma şansı oluyor bir de...

Evet. Bu tip ayrımlar çocuksu ve basite indirgemeci geliyor açıkçası. Çok kişisel süreçler bunlar, yönetmen-hikâye ilişkisini filmi izlediğinde görüyorsun aslında.

Üretimlerinizde kaygı önemli bir tema. Bununla birlikte karakterler kaygıyla hep iç dünyalarında mücadele ediyor. Okuduğum kadarıyla terapiye giden bir karakteriniz yok. Katıldığımız programlarda, film etkinliklerinde sakin mizaçlı olduğunuzu gözlemliyoruz. Sizin kaygıyla mücadeleğiniz nasıl? Siz de sorunları iç dünyanızda mı çözüyorsunuz yoksa böyle eserler yazmak için kaygıyla baş etme yöntemlerini iyi bilmek mi gerekiyor?

Karakterlerim kadar kaygılı, kaybolmuş, boşlukta değilim. Öyle olsaydım zaten o kitapları yazamazdım. Aksi taktirde birlikte bir boşluğa doğru sürüklenirdik. Şehirde yaşayan günümüz insanının boşlukta kaybolan, kendini bir vitrine koyup sergilemeye çalışan ve kendine yabancılaşan hallerini anlatmaya çalışıyorum.

Burada aslında benim hislerimden ziyade geride durup yaşadığım hayata bakmanın, okuduğum sosyoloji kitaplarının da çok etkisi var. Kaygı çok merkezde fakat ben kaygılı biri olduğum için böyle değil, hepimizi yönetenin kaygı olduğunu düşünüyor, bunu irdelemeye çalışıyorum.

Terapiye giden karakter yok evet, çok doğru tespit :) Çözümü mutlu sona giden bir şey peşinde değilim. Daha ziyade çözümsüzlüğe giden, trajediye doğru giden hikayeleri seviyorum.

Bazı romanlarda kendimizi karakterlerle özdeşleştiriyor, bazen onları bağrımıza basmak istiyoruz. Sizin karakterlerinizleylese aramızda hep bir mesafe var. Akşamüstü arada buluşup bir şeyler içebileceğimiz ama

çok yakın olmayacağımız karakterler gibiler. Bu “tekinsiz anlatıcı”nın gerektirdiği bir durum mudur, tercih midir yoksa size içkin bir şey midir okuyucu-karakter-yazar üçgeninde mesafeli olmak?

Kesinlikle bilinçli bir karar. İlk zamanlarda bilinçli bir tercih değildi, içgüdüsel olarak yaptığım bir şeydi. Sonra yavaş yavaş ne yapmaya çalıştığımı kendim de yolda fark ettim. Özdeşlik duygusu yaşatan karakterler değil benim karakterlerim. Söylediğin bağına basma hissi, kendini onun yerine koyup onun mutluluklarıyla neşelenmek, onun acılarıyla kederlenmek değil yaratmak istediğim duygu. Bu dramatik yapı bana kolaycı geliyor. Ben bunu bozup daha Brechtien, yadırgatmacı, karakterin mutluluğuyla okuyucunun mutsuz olduğu ya da mutsuzluğunda mutlu olduğu tuhaf yapılar kurmayı seviyorum.

Duygu çeşitliliği yaratıp “Karakter niye böyle şeyler yapıyor?” dedirtip sonra okuyucunun kendi hayatına dönüp baktırmayı istiyorum. Okuyucu-karakter ilişkisinde el ele hız trenine bindirmeyi değil, bir karakterin ameliyatını izletmeyi daha çarpıcı buluyorum. Okur ve izleyici olarak da bu tarz üretimleri ilgi çekici buluyorum.

Sadece merak ettiklerimi soruyor, EN’lerinize geçiyorum: Katılacağınız etkinliklerin duyurularında The Strokes tişörtlü fotoğrafınızı görüyoruz. En sevdiğiniz

Müzisyen/grup: The Smiths

Film: Mulholland Çıkmaızı David Lynch

Yazarlar ve kitaplar: Kafka - Dava

²Zone Of Interest, 2023

Türk klasikleri arasından ve güncel yazarlarımızın kitaplarından birkaç tavsiye söyleyebilir misiniz?

Türkiye'den çok örnek var. Ayfer Tunç'u çok seviyorum. Özellikle Osman romanını tavsiye ederim. Ek olarak Sait Faik'in bütün öykülerini diyeyim.

Son zamanlarda okuduğunuz kitaplar arasında en beğendiğiniz hangisi oldu? E-kitaplar hakkında ne düşünüyorsunuz?

Son zamanlarda Sessizlik Tarihinden Günler⁴'i okudum. Kuzey Avrupalı bir kadın yazar; incecik çok mesafeli, soğuk bir anlatımla, hiç duyu sömürüsüne girmeden, duyguları kanırtmadan çok acı bir olayı anlatıyor. Beni çok etkiledi.

E-kitaplar ve sesli kitaplar hakkında ne düşünüyorsunuz?

Ben içeriğe önem veriyorum. Ne okuduğum, okuduğundan ne anladığım ve ne aldığım önemli. E-kitap tartışmalarında da hep bunu savunuyorum. Kitap kokusu, sayfaya dokunmak gibi takıntılarım yok. Kimisi bir ekrana bakarak, kimisi sayfalardan okur. Mühim olan okuduğundan ne aldığın.

Sesli kitapsa bambaşka bir şey, okumakla dinlemek çok farklı. Birbirinin yerini alacak şeyler değil. Dinlemek, okumanın yerini alamaz ama elbette okuyamadığın durumlarda, sokaklarda, yollarda yemek yaparken dinlemek çok iyi bir alternatif. Ben de çok dinliyorum. Özellikle daha önce okumuş olduğum kitapları tekrar dinlemeyi çok seviyorum. Bilmediğim bir kitabı pek dinlemiyorum.

Bunu Defne Suman da söylemişti Pandora'nun Merakı⁵ programında.

Halihazırda yıllar önce okuduğum,

hatırlamadığım kitapları okuyorum, o iyi oluyor. Dediğim gibi kimin okumaktan nasıl beslendiği hiç önemli değil. İnsanlara bu tip konularda "Doğrusu budur." demek yanlış bence.

Bir kitabın filme uyarlanmasını istesenez, bu hangi kitap olurdu? Hangi edebi eserin kumaşının filme uygun olduğunu düşünüyorsunuz?

Okurken film gibi hayal ettiğimiz kitaplar oluyor. Sevdiğim birçok kitap halihazırda uyarlandı. Burada yine Ayfer Tunç-Osman³ diyebilirim. Romani okurken "Yurttaş Kane⁶ gibi büyük bir filme dönüşebilir." diye hissetmiştim, yine onu anayım.

Edebi değeri yüksek olmayan eserlerden, filmlerden de bir şey öğrenmek mümkün mü sizce?

Kesinlikle, özellikle yazar adayları için en klişe tavsiye "Çok okuyun, çok izleyin" dir. Sadece büyük eserleri, ödüllü filmleri değil, tırnak içinde "ucuz, uyduruk" kitapları da okuyun, filmleri de izleyin. Muhakkak oralardan da bir şey öğrenebilirsiniz. Pek beğenmediğim bir filmin karakterinin mesleği ya da bazen konusu ilham verici olabilir. "Bu konu böyle işlenebilirdi, şu şekilde çok daha iyi olabilirdi." şeklinde yorum yapılabilir, bunlar da ilham vericidir. Sadece yapıtları okuyunca insan pasifize oluyor.

Son sorum; Edebiyatla uğraşmak, yazar olmak isteyenlere çok okumak dışında neler önermek istersiniz? Kurgu ile ilgilenenlerin araştırma süreçleriniz nasıl ilerliyor?

Okumak dışında izlemeyi de çok öneririm çünkü hikayeler ortak. Bir hikâyeyi film diliyle anlatmakla, edebiyat diliyle anlatmak çok farklı. Bununla birlikte zihni açma konusunda ortaklar. Ek olarak,

izlemek dışında. Kurgu dışı kitaplar okumayı da tavsiye ederim.

Araştırma sürecine gelince, bende gitgide azaldığını söyleyebilirim. Rüya Günlüğü⁷'nde rüya teorisi üzerine Türkçe, İngilizce ne bulduysam okudum.

Boş Zaman⁸'da zaman kuramı üzerine ne bulduysam araştırdım. Kurgu-dışı araştırmalarım gitgide biraz daha azaldı, kendime bu kadar yüklenmemeye başladım. Yan okumalar çok faydalı oluyor ama onlara da çok kaptırmamak lazım. "Okuyayım, biraz da kendi hayalimde tamamlayayım" diyorum yan okumalarla. Okuduklarını edebiyata tercüme etmeye çalışılırsa didaktik ve sentetik bir metnin ortaya çıkar. Onları özümseyip: "Benim karakterim nasıl yaşar?" diye sıfırdan hayal etmenin edebiyat açısından daha doğru olduğunu düşünüyorum.

Bizi kabul edip sorularımıza içtenlikle cevap verdiğiniz için size çok teşekkür ediyoruz. Üretimleriniz, okuyucunuz bol olsun...

³Ayfer Tunç, Can Yayınları, 2020

⁴Merethe Lindström, Çeviri: Şirin Etik, İletişim Yayınları, 2022

⁵<https://youtu.be/EgcyC4vTm0k?si=z3VuWBsyc9-O3Idr>

⁶Orson Welles, 1941

⁷İletişim Yayınlar, 2011

⁸İletişim Yayınlar, 2011

ÖYKÜ

Ezgi Ülkü AYKUT

@ezgi_lk_aykut

IV. Kısım

Kadim Aşk

Arabanın içinde Diyarbakır'a doğru yol alırken az önce yaşananları düşünüyordum. Biz kimlerden ve neden kaçıyorduk? Dahası bana içindeki sırrı çözmem için verilen pirinç rulonun bile içinde ne olduğunu görmemiştim. Mardin iline geleli sadece iki gün olmuştu ve ben sanki bir aksiyon filminin içinde başrol oyuncusu gibiydim. Kafam allak bullaktı, gene de içimde en ufak bir korku yoktu. Araç Mardin'in tozlu yollarında hızla ilerlerken ben arka koltukta bizi takip eden bir araç var mı diye sürekli geriye doğru bakıyordum. Ülgen elini omzuma koydu ve "Umay kızım, korkma bizler seni sırrı çözene kadar koruyacağız" dedi. Ben ise sadece şaşkın şaşkın yüzüne baktım. Sonra başımı cama yaslayıp yolu seyretmeye

başladım. Kimseye nereye gittiğimizi bile sormak aklıma gelmemişti. Aklımda sadece pirinç rulonun üstündeki Simurg sembolü vardı. Efsaneye göre, Simurg ya da bilinen adıyla Zümrüdü Anka, bilgi ağacının dallarında yaşar ve tüm bilgeliğe sahiptir. Öyle ki, tüm kuşlar ona inanır ve zor zamanlarında Simurg'un kendilerini kurtaracağına inanırlar. Bazı kaynaklar, Zümrüdü Anka'nın bakır renginde olduğunu söylerken, bazıları onun tüm kuşların renklerini bir arada taşıdığını belirtir. Zümrüdü Anka, öleceğini hissettiğinde kuru dallardan bir yuva yapar ve anlaşılmayan bir maddeyle yuvayı sıvar. Yuvada, güneşin tüm parlaklığıyla dalları yakmasını bekler. Yandıığında ise küllerinden yeniden doğar. Bu döngü

sürerken kuşların başına büyük bir talihsizlik gelir ve Simurg'dan yardım istemek zorunda kalırlar. Ancak Simurg'un uzun süredir görünmediğini fark ederler. Çok beklerler fakat Simurg görünmez. Tam umutlarını yitirdikleri bir anda, uzak diyarlarda Simurg'un kanadından bir tüy bulurlar. Bu tüy, kuşların umutlarını yeşertir ve hep birlikte Simurg'un yuvasına gitmeye karar verirler. Ancak Simurg'un yuvası, etekleri bulutların üzerinde, görkemli Kaf Dağı'nın zirvesindedir. Oraya ulaşmak için yedi dipsiz vadiden geçmeleri gerekmektedir. Bu vadiler o kadar zorludur ki, pek çok kuş yol boyunca kaybolur.

İrade Vadisi

Bu vadi, kuşlar için adeta bir cennettir. İstedikleri her şeyi burada bulurlar. Her şey sınırsızdır; zevke, arzuya, tüm emellerine ulaşabileceklerini fark ederler. Ancak pek çok kuş, bu vadiye kapılır ve iradelerine yenik düşerek yolda kaybolur.

Aşk Vadisi

Vadinin içine girdiklerinde, kuşların gözlerini bir sis kaplar. Şekilleri, taşları, odunları başka şeyler olarak görmeye başlarlar; gözleri adeta körleşir. Birçok kuş, bu yanılısamaya kapılır ve kaybolur.

Cehalet Vadisi

Bu vadiye her şey onlara güzel görünür. Simurg'u bile unuttur, nereye gittiklerinin bir önemi kalmaz. İlginç nesnelere karşılaşırlar ama sorgulamazlar. Düşünmedikçe unutulur, unuttukça yüklerinden kurtulurlar ve bu durumu önemsemezler.

İnançsızlık Vadisi

Vadiye girdiklerinde her şeyin anlamını yitirdiğini düşünürler. Simurg'u bulmanın bir şey değiştirmeyeceğine inanır, emeklerinin boşa gittiğini düşünürler. Birçok kuş bu vadiden geri döner.

Yalnızlık Vadisi

Bu vadiye, her kuş kendini yalnız ve korku içinde bulur. Kendi başlarına hareket etmeye çalışır ama yalnız kalınca başarısız olurlar. Birçoğu bu yalnızlık hissine kapılarak kaybolur.

Dedikodu Vadisi

Bu vadiye her köşede fısıltılar duyulmaya başlar. Simurg hakkında duydukları her şey bir başka söylentiye dönüşür. Sonunda çoğu kuş, bu söylentilere inanır ve yolculuktan vazgeçer.

Ben Vadisi

Bu vadiye girdiklerinde her kuş, içinde farklı bir ego hisseder. Kendi doğrularının peşine düşer, herkes lider olmak ister ve birbiriyle çatışır. Ancak vadiden çıkanlar, egolarından arınmış olanlardır.

Sonunda, Kaf Dağı'na ulaştıklarında, milyonlarca kuştan geriye sadece otuz kuş kalır. Bu otuz kuş, Simurg'un aslında "otuz" anlamına geldiğini ve hepsinin birer Simurg olduğunu öğrenir. Simurg, bu yolculuğu tamamlayan kuşlardır; iradesine sahip çıkan, körü körüne bağlı olmayan, düşünen, kendine güvenen, dedikodu yapmayan ve en önemlisi egosunu yenmiş olan kuşlardır.

Çocukluğumda ninemden Simurg hakkında bunları öğrendiğim günden sonra masallarım, rüyalarım hep Simurg ile birlikte idim. Şimdi o sembolü görmek beni derinden etkiledi.

“Umay, yaşanan her şeye tevafuk etmen ve iç sesinin sana rehberlik etmesine izin vermen çok önemli. Evrenin işaretlerini dikkatle takip et!” dedi ninem Umay. Artık sesini duyunca irkilmediğim ninem gene benim yanımda ve girdiğim bu maceramda bana

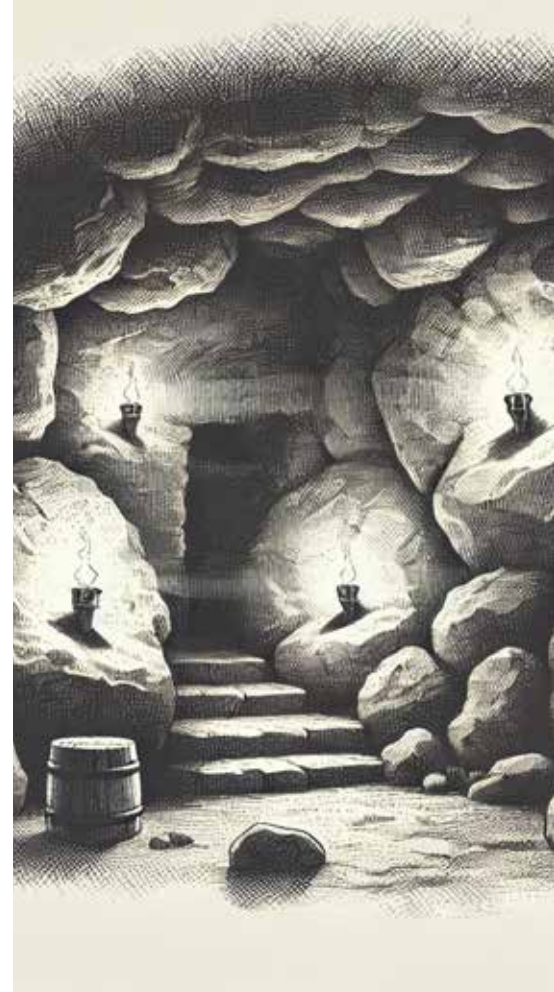
rehberlik ediyordu. Başımı aracın penceresine koyduğumdan beri bir rehavet çökmüştü. Bu gerilim dolu sabaha ve yolculuğa rağmen gözlerimi kapattım ve kendimi uykunun tatlı kucağına bıraktım. Yüzlerini mavi ince pamuklu bir örtü ile kapatmış olan üç erkek beni kollarımdan tutarak çölde sürükleyerek götürüyorlar ve bir yandan da bana “Boşuna direnme karar verildi!” diye bağıyorlardı. Ben bu kolları kas dolu bej rengi şalvarları olan, kafaları sarıklı ve yüzleri kapalı adamlardan kaçmak için direnmeye devam ediyordum. Bu boğuşma devam ederken adamlardan birisi yerde üst üste duran üç taştan birisini kaldırdı ve çöl kumları ile dolu yer bir anda açıldı. Bu kapı gibi şey aşağıya doğru merdivenlerle inilen bir yer altı tüneline benziyordu ve bu girişi bilmeyen birisinin bu yeraltı geçidini bulması imkansızdı. Beni kolumdan tutan adamlardan birisi bir anda tüm çırpınmalarına rağmen beni sırtına aldı ve hızlı adımlarla merdivenlerden inmeye başladı. Ne kadar çabalasam da adamın dengesini bozmaya gücüm yetmiyordu. Son basamağı da indikten sonra beni yere indirdi. İlk işim yeniden yukarı çıkmak için çabalamak oldu.

Ancak mağaranın girişi çoktan kapatılmış ve diğer iki adam da merdivenleri inmeye başlamıştı. Çevreme baktığımda on ya da on beş metre ara ile duvara iştirilmiş meşalelerle mağaranın derinlerinin aydınlatılmış olduğunu gördüm.

Kaçamayacağımı anlayınca hızlı bir hareketle duvarda yanan meşaleyi alarak hızlı adımlarla aydınlanan yola doğru koşmaya başladım. Biliyordum ki aydınlıktan bana zarar gelmezdi. Koşarken sürekli arkamı kontrol ediyordum ancak beni buraya getiren adamlar yavaş ve emin adımlarla yürüyorlardı. Ben ise ısrarla koşmaya devam ediyordum, nereye gittiğimi bilmeden... Mağaranın dar ve kayadan koridoru bir anda ufak ama geniş bir odaya açıldı. İçeri girdiğimde beni ilk, kafası filmlerdeki sihirbazlara benzeyen uzun huni şeklinde şapkaları ve uzun elbiseleri ile o elbisenin üzerine alınmış pelerinleri olan keçi sakallı iki adam karşıladı. Onları kıyafetlerinden tanımıştım, bunlar benim celladım olacak kişilerdi. Artık kaçacak yerim kalmamıştı, teslim olmak en akıllıca çözümdü bu saatten sonra. Başımı öleceğim bu mağaranın içine çevirdiğimde iki duvara yakın karşılıklı duran iki masa gördüm. Sanırım beni bu masalardan sağ tarafta olanında canlı canlı mumyalayacaklardı. Sol taraftaki masanın başında ise cellatlarımla aynı kıyafetleri giyen başrahip duruyordu. Masanın ortasında ise eski sararmış keten bir kumaşa sarılı kitaba benzer bir şey duruyordu. Baş rahibin olduğu masaya yöneldim ve kendimden emin bir şekilde, yüksek sesle “Ammon beni bulacak ve kurtaracaktır!” dedim. Ancak başrahip gözleri kocaman açılmış, şaşkın bir şekilde bana değil önündeki keten kumaşın içindeki

şeye bakıyordu. İstmeden ben de masanın üstünde duran o şeye baktığımda kumaşın içinde duran kitabı gördüm. Deriden yapılmış cildin üstündeki sembolü ise hayatımda ilk kez görüyordum. Bir anda ürperdiğimi hissettim, etrafta hiçbir esinti olmamasına rağmen üşümüştüm. Başrahip ise şaşkın ve korkmuş bir şekilde “Kitap seni görünce kendisini gösterdi. Kitap seni seçti!” diye bağırdı. Ben ise “Kitabın koruyucusu benim! Siz kabul etmeniz de etmeseniz de ve kitabın tüm sırrı benimle gidecek!” dedim. Bu kitabın üstündeki sembolü her ne kadar ilk kez görsem de o kitabın dünyadaki on üç ölümler kitabından birisi olduğunu anlamıştım. Çünkü ben dünyaya geldiğim ilk andan itibaren bu kitapları korumak ve atalarımın bana annemin karnında iken öğrettiği öğretilerle bu kitapların koruyucusu olarak seçilmiştim. Onlar kabul etmeseler de ninem bana bu konuda iyi bir eğitim vermişti. Bu özgüvenle konuşmama rağmen bu kitabı ilk kez görüyordum ve bana ölümü anımsatmıştı. Ölüm kadar soğuk ve ürpertici idi. Başrahip odadaki bu dilsiz rahiplere eli ile beni işaret etti. Daha ne olduğunu anlayamadan bu iki adam kollarımdan tutarak beni odanın diğer tarafında bulunan masaya yatırdılar. Masa kayadan yapıldığı için oldukça sert ve soğuktu. Ben ellerimi göğsüme birleştirerek başıma gelecekleri beklemeye başladım. Yüzümü meşalelerle aydınlatılan bu soğuk ve karanlık mağaranın tavanına

çevirmiştim. Gözlerimden yaşlar yavaş yavaş süzülüyordu ve ben babamın aldığı bu ölüm kararına hala inanamıyordum. O sırada topraktan ve duvarlardan sert bir ses yükseldi. Başımı sesin geldiği tarafa çevirdiğimde ise yer altındaki bu mağara odasının girişi kaya ile kapatılmaya başlamıştı ve odada kimse yoktu. Yattığım yerden doğrulup karşımdaki masaya baktım, o eski ketene sarılmış kitap da onlarla birlikte gitmişti. Artık burada tektim ve meşaleler söndüğü zaman karanlığa gömülecektim. Beni mumyalama tenezzülünde bile bulunmadan canlı canlı buraya gömmüşlerdi.

“Umay kızım, hadi kalk artık!” diyen Ülgen’in sesi ile uyandım. Bindığımız araç durmuştu ve herkes benim uyanmamı bekliyordu. Ben ise az önce gördüğüm bu tuhaf ancak bir o kadar da gerçek rüyanın etkisiyle sersem bir şekilde nerede olduğumu anlamaya çalışıyordum. Ülgen ise “Umay kızım, Diyarbakır’a geldik” dedi. Aracın camından etrafa bakınca bir kaleye ait surlarla karşılaştım. Ülgen ise “Artık inmemiz lazım araçtan” dedi. Ben de usulca araçtan çıktım. Hava öğlen vakti olduğu için oldukça boğucu idi. Etrafıma bakınca, tarihi kalıntılardan kale surlarına giriş yapılan bir yere geldiğimizi anladım. Ülgen devam etti konuşmaya “Burası Keçi Burcu ve bu gördüğün sur kalıntıları ise Unesco tarafından korumaya alınmış Çin Seddi’nden daha uzun ve Kalkan Balığı şeklindeki Diyarbakır kalesinin surları” dedi.

Ben etrafımdaki insan kalabalığına ve ortada dolaşan satıcılara rağmen kalıntılara bakıyordum. Bu arada yürümeye başladık. Artık kalenin içine giriş yapmıştık. Sağ tarafımda tarihinin ne kadar eski olduğunu bilemediğim küçük dükkanlar vardı. Bu dükkanlarda otantik kadın kıyafetleri, hediyelik eşya mağazaları ve Kervansaray Şarap Evi yazılı tabelası olan bir şarap evi gördüm. Ülgen bu şarap evinden hemen sonra sağa döndü ve ben de onu takip ettim. Taştan kemerli kapısı ile büyüleyici bir ambiyansa sahip Kervansaray Oteline girdik. Otelin yapısından buranın eskiden gerçekten han olarak kullanıldığı anlaşılıyordu. Alt katlarda develer ve atlar, üstte de sahipleri kalıyor olmalıydı. Ülgen, otelin bahçesinde bulunan masalardan birine geçti ve “Umay kızım, birazdan Meryem Ana kilisesine gideriz. Ancak önce kontrol etmeleri için bizimle gelen arkadaşı ve şoförü gönderdim”

dedi. Bense hem gerçek gibi yaşadığım rüyanın etkisi ile hem de Deyrulzafaran Manastırında yaşadıklarımız yüzünden şaşkındım. Sadece “Bize ne olacak Ülgen” dedim. Ülgen ise gülerek, “Korkma biz yanındayız, sana hiçbir şey olmasına izin vermeyiz. Macera şimdi başlıyor” dedi.

O sırada oturduğumuz masaya bembeyaz büyük bir kuş tüyü düştü. Ninemin sözü aklıma geldi tüyü gördüğüm zaman. İşaretleri takip etmeliydim ve bu kuş tüyü bana Simurg’u hatırlatmıştı. Tüyü usulca elime aldım ve Ülgen’e dönüp “Ben sırrı çözmek için bu maceraya katılmaya hazırım” dedim.

Mardin’e benim henüz bilmediğim bir misyonla geldiğimi biliyordum, kafam karışık olsa da bu sırrı çözmem gerekiyordu...

Şiir

Nefretten Ötürü

Varlığına şahittir bu hayat
ve pişmandır her çocuk ve her salıncak
Şimdi soluğunda kilitlenen bir girdap

Tutkunların bir elem ve teninde bir mehtap
ve irdeleniyor giderek her diken

Kanın damla damla düşüyor topraklara
Kum tepeleri ve göğsündeki gerdan
Yanındaki menekşeden al
Bir de önündeki alevden yak

Şafaklar üstünde yüzen
Bu kızıl gül
Tam uyandığında bir kâbus
Ve dilinin ucunda bir yankı
Dalga boyu uzanıp da gidiyordu
Umarsızca bir aşka karşı

ve şimdi
Dünya da belki
Nefretle dolu
Bu yeryüzünü taşıyor

Ama göklerdeki bulutun
Haberini var mı

Taner DENİZ

© ttanerdenizzz

ÖYKÜ

Yağmur AYAN

@ ygmrayan

Kar Taneleri

Uçsuz bucaksız ormanlar ve dağlarla çevrili, temiz havasıyla ünlü bir kuzey ülkesinde yaşıyorlardı. Kışlar uzun ve karla kaplı geçirdi; beyaz örtü göllerin ve nehirlerin üzerine zarifçe ve usulca serilirdi. Yazlarıysa gün ışığı geceye taşar; gökyüzü neredeyse kararmazdı. Elya ve ailesinin evi bu kuzey ülkesinde ormanın derinliklerindediydi. Doğanın kucağında adeta onlar için bir cennetti.

Evlerinin hemen arkasında yeşilin tonlarını barındıran, geniş demenin az kalacağı bir orman uzanıyordu. Bu orman onlar için bir huzur kaynağıydı. Elya'nın annesi bir ayakkabı tasarımcısıydı; ormandaki patika yola sık sık yürüyüşe çıkar ve oradan ilham alırdı.

Elya'nın babasıysa bir yazılım mühendisiydi. Yürüyüşten ziyade bisiklet kullanmayı seven biriydi; iş dönüşü ve bazen de hafta sonları aynı patika üzerinde bisiklet

sürerdi. Elya da doğayla iç içe olan bu atmosferde büyüyecekti. Doğanın ritmiyle uyumlu eşsiz bir hayat sürecekti.

Oldukça yakınlarında keyifle vakit geçirilecek bir göl vardı. Kışları da yazları da bu mekânı değerlendirirlerdi. Kış mevsimlerinde komşularıyla birlikte buz pateni yapar; yaz mevsiminde suyun sakinliği ve içlere serpilen bir huzurla beraber piknik yaparlardı.

Komşular her zaman birbirine destek olurdu. Samimi, yardımsever ve dostane insanlardı. Hepsisi doğayla uyumluydu.

Elbette ailenin kökeni buldukları ülkeye ait değildi. Elya'nın annesi ve babası Türkiye'den bu ülkeye göç etmişti. Türkiye'deki aileleriyle teknolojinin getirdiği imkânlar sayesinde sık sık görüşüyorlardı. Birbirlerine en ufağından en şaşırtıcı olana kadar tüm gelişmeleri anlatıyorlardı.

Kendi küçük ailelerini kurmuş olabilirlerdi ama köklerinden asla kopmayacaklardı.

Bir gün Elya'nın annesi, eşine farklı ve yepyeni bir haberi duyurmaya karar verdi. O gün kar yağışı yeniden kendini göstermişti. Kar taneleri ormanın derinliklerindeki güzel evlerinin her yanını beyaz bir örtüyle kaplamaya hazırlanıyordu. Elya'nın babası o gün işten erken dönmüş ve yürüyüşe çıkmıştı. Anne bu güzel haberi en anlamlı şekilde vermek istemişti. Baba eve dönmeden önce, aklına anılarından asla silinmeyecek çok güzel bir fikir gelmişti.

O gün evlerinin hemen ardında bulunan patikada buluştular. Anne, kaşkolünün içine sakladığı minik ahşap kutuyu eşine uzattı. Kutunun içinde bir bebek ayakkabısı vardı.

“Yoksa... O, bizimle mi?”
diye sordu babası eşinin
gözbebeklerinin derinliklerine
kenetlenerek.

Anne gülümseyerek başını salladı.
“Evet, evet bizimle. Elya burada. O
geliyor.”

Babanın aniden gözleri doldu.
O, bu güzel doğayla iç içe ve
kendi küçük cennetlerinde
büyüyecekti. O an her şey anlam
kazanmıştı sanki. Kar taneleri yine
onların üzerine düşüyor, sessiz
kutlamalarını yapıyorlardı.
Kısacık bir zaman sonra...
Bir kış gecesi kar taneleri yere
sessizce inerken anne ve baba
şöminenin yanı başında oturmuş
yeni doğan bebekleri Elya’yı
izliyordu. Şöminenin çitirtıları ve
evin içindeki sıcaklık, dışarıdaki
soğğun tam zıddıydı.
Bir süre sonra baba bakışlarını kar
tanelerinden ayırmadan konuştu:
“Hatırlıyor musun? Türkiye’deki
o kar yağışını, o ilk kar tanesinin
ellerimize düştüğü andaki verdiği
huzuru?”

Anne biraz şımarıkça ve
mutlulukla gülümsedi. Elya’nın
mini minnacık parmaklarını
okşadı. “Elbette hatırlıyorum.
O an, her şey o kadar sihirli
hissettirmişti ki... Sanki doğa
bizim için bir şeyler hazırlıyordu.”

Ve ikisi aynı anda:
“O kar tanesinin getirdiği huzur
burada bizimle yaşıyor.”

Anne Elya’nın üzerindeki
yumuşak el yapımı battaniyeye
uzandı, kısa bir süre inceledi.
Büyük anneannesinin ellerinden
çıkılmış, özenle ve sevgiyle
örülmüştü. Bu battaniye de tıpkı
o kar tanesi gibiydi. “Sevgiyle
yapılmış ve Elya’yı sıcak tutuyor,
ne hoş.” dedi anne.

Baba da o sırada oyuncakları
eline alıp inceliyordu. “Ve bak,
ona gelen diğer hediyelere...
Hepsi ne kadar da anlamlı. Ahşap
oyuncaklar... Tıpkı Elya gibi...
Saf ve zarif. Ona zarar vermeden
oynayabileceği şeyler hepsi.”
Anne, kar taneleri desenli
bebek giysisini ellerine aldı. “Bu
giysi de... Elya için bu özel kar
taneleri anımızı devam ettiriyor.”
Pencereden dışarıya doğru
bakışları uzandı ve kar tanelerini
süzmeye başladı. “Bu ev onun için
doğanın içinde bir cennet gibi.
Güvenli, sade ve huzurlu.

Elya burada büyüyecek, doğayı
tanıyacak ve onu sevecek.”
Tam o sırada pencereye bir
kar tanesi düştü. Anne bir an
duraksadı. “Bak” dedi heyecanla,
“Tam şuradaki taneyi görüyor
musun? Bu... O olabilir mi?”
Baba dikkatli gözlerle pencereye
baktı. “Gözleri parıldayarak, “Evet,
bu kesinlikle o!” dedi. “Yıllar
önce Türkiye’de ellerimize düşen
o kar tanesinin aynısı. Sanki bizi
yeniden bulmuş gibi...”
Anne ve baba, gözlerinde biriken
yaşlarla birbirlerine bakarak

gülümsediler. Elya da sanki bu
sihirli anı hissedercesine olduğu
yerde kıpırdandı ve gözlerini
araladı. Elya’nın yüzündeki tatlı
gülümsemeye baktılar ve her yanı
derin bir huzur kapladı.
“Bu kar tanesi...”, diye fısıldadı
anne, “bizim hikâyemizin,
sevгимizin ve Elya’nın bir simgesi
o.”

Bu kar tanesi ailenin saf, narin ve
derin bir hatırası olmuştu.
Baba, Elya’yı kucağına aldı ve
birlikte pencereye yaklaştılar.
“Belki de... Kaderin bir yoludur
bu.” dedi düşünceli bir ses
tonuyla. “Sevgi, kar taneleri gibi
benzersizdir ve bazen bir kar
tanesinin yeryüzüne düşüşüyle
gelir. Bizimki de öyle; benzersiz ve
bir kar tanesiyle geldi.”

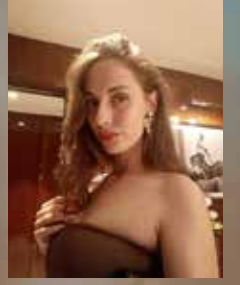
Elya babasının korunaklı ve sıcak
kollarında huzurla uyurken, anne
odadaki tüm hediyelere yeniden
baktı. Ve düşündü. Her şey...
Her şey bu aileye duyulan sevginin
bir yansımasıydı. Hepsi sade,
doğal ve anlam yüklüydü. Tıpkı bu
ev ve Elya’nın kendisi gibi.

O gece, anne ve baba kar
taneleriyle dolu gökyüzüne
bakarak sımsıkı sarıldılar. Onlar
için bu kar tanesi sadece bir anı
değil, ailelerini bir arada tutan
görünmez bir bağdı. Bu bağ, her
kış onlara yeniden hatırlatacaktı;
sevgi, tıpkı kar taneleri gibi
benzersiz ve narindi. Ama bir o
kadar da güçlü ve kalıcıydı da.

ŒiiR

Yol

Hayat yolunda biriktirdim
Bildiklerim deneyimlerim
GözyaŒımda heveslerim
Sevdiklerim hislerim
Biraz sevindim biraz hüznlendim
Hayat tek düze değil öğrendim
Bütün renkleri öğrendim
Siyahı beyaz kadar sevdim
Ne aynıyız hepimiz
Ne ayrıyız birbirimizden
Gördüğümüz kadar yaşıyoruz
Sevdiğimiz kadar var oluyoruz
Kötülük de var içimizde
Kimimiz onu saklıyoruz
Hepimiz yardım etmeliyiz aslında
Birbirimize yaslandıkça büyüyoruz
Yaşlandıkça sakinleşiyoruz
Küçükken verilen kararlarla yaşıyoruz ama
Her şey olması gereken aslında
Ne keŒke ne iyi ki belki de
Olan oldu
Olanla ölünmez
Hayat yolu hep ilerlerken
Hayaller asla bitmez

Zeynep YILMAZ

© zeynepyilmaz.9

ÖYKÜ

Ahmet Sunay USTA

mpanonofy

Metra Sokağı Devi

Kışın kesici soğuğu Metra sokağının sokak lambalarına kadar sinmişti. Lambaların ışıkları çatlaklar halinde kaldırıma düşüyordu. Parmak uçları soğuktan bilenmiş insanlar ellerini paltolarının sıcak, derin ceplerinden mecbur kalmadıkça çıkarmıyorlardı. Başlarını yerden kaldırmıyorlar, çatlak ışık hüzmelerine basmadan ilerliyorlardı. Kimsenin selamlaşmadığı bir sokaktı Metra sokağı ve soğuk hava bu sorunu üstüne alınmayı çoktan bırakmıştı. Çünkü saat kulesinin altına kıvrılmış, soğuk havanın dışlarındaki çatlaklara kadar nüfuz etmesine rağmen dev Asir hâlâ insanlara gülümseyip onları selamlıyordu. Bazen ağaçları bile sallayıp dallarındaki kuşları uçuran titremesi olmasa üşümediği düşünülebilirdi lakin üşüyordu, diğer paltolu insanlar gibi. Gülümserken dişleri birbirine vuruyor sincapları

uyandırıyor. Kimse Asir'e gülümsemiyordu, onu selamlamıyordu. Sokakta bir devin yaşıyor olmasına da kimse aldırış etmiyordu. Bazen işlerine geciken memurlar göz ucuyla bozuk saate bakarken Asir'i görüyor, onu sıradan bir heykelmiş gibi umursamadan yollarına devam ediyorlardı. Memurları kahverengi paltolarından tanıyordu Asir. Ceplerinden uçuşan kesik ve kurumuş kâğıt parçalarının rüzgârda uçuşmasını seyrediyordu. O kâğıt parçalarının kendisine yazılmış ama vermeye çekinilmiş notların kalıntısı olduğunu hayal ediyordu. Böylece memurların yüzlerindeki o mağrur ifadeyi de anlamaya çalışıyordu. Kar tanelerinin zorlanmadan kapattığı ayak izlerinin ardından gelen, onlardan daha sonra sokakta beliren siyah paltolu, kibirlerini bir baston gibi kullanıp kar tanelerinin kapatamayacağı boşluklar

açan işverenlerin ayak izlerinin yerde kalmasından hiç hoşlanmıyordu. Sanki adım attıkları her yeri sahipleniyor gibiydiler. O siyah paltolarından ve bastonlarından hep korkuyordu; bir gün o insanların karşısına geçip onu Metra sokağında istemediklerini söylemelerinden endişeleniyordu. Metra onun bütün hayatıydı.

Gidebileceği başka hiçbir yeri yoktu. Kaçabileceği bir geçmişi bile yoktu. Sadece Metra vardı, buraya aitti. Taşları eskimiş, ibresi durmuş bu saat kulesinin altına aitti. Kırmızı paltolular nihayet sokağa çıkmıştı. Kaldırımları en az süsleyen ve Asir'in de dikkatini en çok çeken soylu kadınların giydiği kırmızı paltolardı. Ne kadar kar yağsa da sis, göz kapaklarına bir perde gibi düşse de kırmızı paltoları fark etmesi zor olmuyordu.

Gökteki gül bahçelerinden dökülen yapraklar gibiydi. O yaprakların omuzlarını örtüşünü düşlüyordu. Bir palto istiyordu Asir. Kolları yeşil yapraklardan, omuzları kırmızı yapraklardan, sırtı kahverengi yapraklardan geri kalanı da rengarenk yapraklardan oluşan bir palto.

Üşümek istemediğinden değildi yalnızca insanların onu görüp, şaşkınlıkla izlemesine yetecek kadar güzel bir palto. Düğmeleri sıkıca iliklenmiş Metra sokağının kopuk iplik parçası olmak istemiyordu artık. Çıplak ayaklarından göğsüne uzanan titreme boğazında bir taş gibi sıkışıyor parça parça havaya karışıyor. Saat kulesinin altında sırtını sıcak tutmak için kuleye yaslanmış, devasa kollarıyla bedenini sarıyordu. Bazen sadece bir devin kollarına ve bir insanın vücuduna sahip olmak da onun için yeterli bir hayaldi.

Sokaktan geçen paltolu insanların ceplerinden sarkmayı düşlerken saat kulesinin altına çökmüş haliyle karşılaşınca kendini bir anda bastonların açtığı dipsiz çukurlara düşerken buluyordu. İnsanların ceplerinde bile bir yeri yoktu. Hem kim isterdi ki parmaklarını küçülmüş bir devle paltosunun cebinde yalnız bırakmayı? Halbuki Asir'in bir paltosu olsaydı Metra'nın bütün böceklerini kışı atlatmaları için tıkıştırabilirdi ceplerine. Hatta rahatsız olmamaları için ellerini cebine koymayabilirdi. Soğuk havanın vücuduna attığı kesiklerle

irkildi. Koca cüssesini soğuktan korumak hiç kolay olmuyordu. Birbirine dikilmiş, yırtık bez parçaları vücudunun bir kısmını ancak örtebilmişti, bez parçası sırtına tam yetmediğinden Asir sırtını sıcak tutabilmek için gözünü açtığı ve bunca zaman sokağın ayrımlarına dahi düşmeden, bacası tüten çatılardan birine başını sokmadan, altında büyüdüğü bu saat kulesine yaslıyordu. Sonsuza kadar da sırtını güvenle yaslayabileceği bir dost gibiydi saat kulesi. Bir de ona yemek verebilseydi ne iyi olurdu... "Hadi ama Asir, bir saat kulesinden bu kadar çok şey beklememelisin." Karnı acıkmıştı. Yoğun ve sert kar yağışı yüzünden fırıncı dükkânı açmamıştı, hiçbir seyyar satıcı da yoktu. Neyse ki biraz sonra çocuklar okuldan dönecekti. Okuldan dönen çocuklardan bazıları yemeklerini onunla paylaşmasa gün boyu aç kalıyordu. Karnı o kadar şiddetli gurulduyordu ki aç olduğunda, sokağı inletip insanları rahatsız etmekten çekiniyordu.

Çocukları seviyordu Asir, onları gördüğünde neşeleniyor, onlarla oyun oynamak istiyordu ama Asir çocuklar için korkutucuydu. Yemeklerini paylaşan çocuklar bile uzaktan Asir'in önüne atıyor ve koşarak uzaklaşıyorlardı.

Diğer çocuklar ise kar toplarının içine taş koyarak Asir'e atıyor, ona küfür edip gülüyorlardı. Bazen kendisini korumak istiyordu Asir, parmaklarıyla küçük kar topları yapıp çocuklara

karşılık vermek istiyordu ama onları incitmekten korkuyordu. Kaldırımları sökebilecek o koca elleriyle morarmış ufak gözlerini, kanı kuruyup iz bırakmış burnuyla ağzını kapatıp çocukların gitmesini bekliyordu. Çocukların onunla eğlenmesi bile Asir için iyi bir şeydi aslında. Görmezden gelinmemek iyi hissettiriyordu bazen. Belki de bu yüzden çocukları gördüğünde neşeleniyordu. Yaşadığını hissettiriyorlardı Asir'e. Bir heykel olmadığını hatırlatıyorlardı. Ya kötü kalpli bir dev olsaydım diye düşünürdü Asir çocuklar kahkaha atarken.

Kimse ona kötü davranamazdı, onu görmezden gelemezlerdi hatta şu an bir paltosu bile olabilirdi. Her şeyi verebilirdi bir palto için ama gereken tek şey korkuydu ve kimsenin ondan korkmasını istemiyordu. Nefretle dışlanmak istemiyordu. Zaten sığamıyordu artık bu dünyaya. Ne zaman uykusundan uyansa başını bir buluta çarpıp düşürmekten korkuyordu. Boynunu eğiyordu, bu sefer kirpikleri ok gibi karıncaların üzerine yağıyordu. Kıpırdamıyordu Asir. Ayak parmaklarını dolaştıramayacağı kadar kalabalıktı toprak. Her yerde ayakkabı izleri, izmaritler, kopmuş palto düğmeleri ve bazen de madeni paralar. Gözlerini açtığı günden beri o madeni paraları toplayıp palto alabilmek için biriktiriyordu.

Cüssesine göre bir palto diktirebilecek kadar para biriktirememişti henüz. Hatta normal bir palto alabileceğinden de şüpheliydi. Cebindeki parayı sayıp palto diktirmenin hayalini kurarken soğuğa aldırış etmemişti bir anlığına. Tenini kesen soğuğun hayallerini sokağa dökmesinden korkuyordu. Ama sokaktan geçen insanların paltosu öyle güzel, öyle sıcak gözüküyordu ki içi bir anlığına ısınıyordu. Paltolardan birini üzerinde hayal ediyordu. Düğmelerini ilikliyor, boynunu kapatıyor ve ellerini ceplerine koyup dostu saat kulesine yeni paltosundan bahsediyordu.

İlk defa paltosuyla uyuyacak olmanın heyecanını anlatıyordu. Saat kulesinin de mutlu olduğundan emindi. Keşke sokaktan geçen insanlar da kafasını kaldırıp ona baksaydı ve paltosunu görselerdi. Hem belki paltosu olursa herkes onu fark edebilirdi. Peki kıskanırlar mıydı acaba? Uyku bastırıyor, gözleri kapanıyordu. Eğer uyursa paltosunu kaybetmekten korkuyordu. Hayallerimiz ve rüyalarımız arasında bir köprü olmalıydı. Bir heykel olmak istedi şu an. Saat kulesinin paltolu devi. Kulenin tepesinde sessiz sakin Asir'i dinleyen saat cevap verircesine ibresini hareket ettirmeye başladı. Bir ninni gibiydi Asir için. Onu gülümsetiyordu. Uykuya dalarken sesleri duyabiliyordu Asir. "Metra sokağının devi Asir! Görmeden geçmeyin. Soğuktan donmuş bir halde işte burada yatıyor!

Hayatınızda kaç kere ölü bir dev görebilirsiniz? Tırnaklarının ne kadar büyük olduğunu görüyor musunuz? Çok güzel bir kızak olabilir. Ya dişleri? Bahçelerimize çit olarak kullanabiliriz. Haydi gelin ve onu görün!" Soğuk bir gecenin sabahına uyanmıştı Metra. Sokağa dökülen insanlar Asir'in başında çığırtkanlık yapan adamın çevresinde toplanıyordu. Saatin tekrar çalışıyor olması çoğu memuru memnun etse de siyah paltolu adamların yüzünü düşürmüştü. İnsanlar yavaş yavaş saat kulesinin altına toplanıyor ve ne olduğunu anlamaya çalışıyorlardı.

"Ne devinden bahsediyorsun be adam? Ne saçmalıyorsun?"

"Görmüyor musunuz? Gülümsüyor bir de."

Kimse bu esrarengiz adamı tanımıyordu. Ayakları yalındı. Eskimiş yırtık bir pantolonu ve üzerini örttüğü ince bir örtüsü vardı. Asir'in etrafında dönüp duruyordu. Kalabalıktan yaşlı bir adam çıkıp esrarengiz adamın yanına geldi ve paltosunu çıkarıp omuzlarından astı. Asir'i gösterip onun bir dev olmadığını sadece saat kulesinin bir heykeli olduğunu anlatmaya çalıştı. "Hayır! O bir dev ve soğuktan öldü. Bizim yüzümüzden. Hiçbirimiz onun bir palto almasına yardım etmedik." Paltosunu çıkarıp Asir'in üzerine örttü ve öfkeli bakışlarla kalabalığa döndü. Gözlerini hızlıca insanların paltosunda gezdiriyordu. "Daha ne bekliyorsunuz? Paltolarınızı

çıkarın ve onun üstünü örtün. Birazdan çocuklar okuldan gelecekler ve ölü bir dev görmek sizce hoşlarına gider mi?" Kalabalık anlamsız ifadelerle birbirlerini izlerken paltolarını da birer birer çıkarıp Asir'in üzerine örttüler. Kırmızı paltolar tıpkı Asir'in hayal ettiği gibi duruyordu omuzlarında. Kahverengi paltolar bedeninin neredeyse tümünü örtmüştü. Geri kalan kısımları da rengarenkti. Başı hala açıktaydı, gülümsemesi sokağın ucundan bile seçilebilirdi. Sokakta paltosu olan kimse kalmamıştı. Herkes tir tir titremesine rağmen paltolarının başından ayrılmak istemiyorlardı. "Gülümsemesine bakın. Halinden ne kadar memnun olduğunu görüyor musunuz? Eminim kendini paltoyla hayal ederken tıpkı böyle gülümsemiştir." Birkaç kişi esrarengiz adamın kollarına girip onu sakinleştirmeye ve oradan uzaklaştırmaya çalıştı. Esrarengiz adam oradan ayrılmak istemiyordu. Oraya ait hissediyordu. Asir'in karşısında öylece oturmak istiyordu. Bir yandan da saat kulesinin ibresini dinleyip hayal kuruyordu. Bir heykel olmayı düşünüyordu.

"Onu yalnız bırakalım biraz."

"Peki paltolarımız? Paltolarımız ne olacak? Neden bir heykelin üstünü örttük?"

"Unuttun mu? Çocuklar birazdan okuldan dönecekler ve ölü bir dev görmek hoşlarına gitmeyebilir..."

"İnsanın ruhunu
en çok aydınlatan acıdır."
Dostoyevski

OKUR | YAZAR | ÇIZER | PLATFORMU

İNCELEME

Selen AYTEN

selen.ayten

Fatih Harbiye

Tanzimat Öncesinde Kadın ve Neriman Karakteri

Kadın olmak tarihin en başından itibaren zorluydu. İki cins yaratıldı biri kadın diğeri ise erkek. Toplum iki cinsi eşit kabul etmek istese de farklılıklar kendini ortaya koymaya başlamıştır. Öncelikle fiziksel olarak kadın ve erkek arasında oldukça fark vardır. Erkek fizyolojik yapısı gereği kadına göre daha kuvvetli daha üstündür. Kadın daha kırılgan daha nahif olarak görülmektedir. Oysa Türk toplumu konar-göçer yaşam tarzına sahip bir toplumdur. Dolayısıyla kadının yaptığı işi erkek, erkeğin yaptığı işi kadın yapabilir düzeydedir. Toplum olarak bu iki

cinse farklı anlamlar yüklenmiştir. Erkek evi geçindiren, maddi işlerle ilgilenen, evin direği konumundadır. Kadın ise potansiyel anne adayıdır. Nitekim dünyaya gelen ve gelecek her çocuğu yetiştiren, büyüten, terbiye eden ve eğiten annedir. Her genç kız da bu sorumluluklar bilinciyle büyütülür. Gelecek kuşaklar kadınların elindedir. Kadın hep egemenlik altında kalarak hayatına devam etmektedir. Ataerkil Türk toplumunda kadın kendi başına bırakılmaz ona açılan özgürlük alanı dahilinde serbest kalabilirdi. Bu bakış açısı Tanzimat öncesinde verilen eserlerde de kendini göstermektedir. Genellikle yazılan romanlarda

kadınlara hep bir ders verilmek istenir. Örneğin yazar iki tane karakter yaratır. Bunlardan biri yazarın doğru normları içinde olan örnek kadın figürü iken diğeri ise yazarın ve toplumun bakış açısına ters ve yanlış olan kadın figürüdür. Karşılaştırma yaparak doğru yolda giden kadının hakiki olduğu ve örnek teşkil ettiğini, doğru yolda giden kadının, yanlış yolda giden kadının peşine takılması durumunda onun da yanlışlar yaparak kötü yola düşeceği ve toplumca istenmeyen, dışlanmış kadın imajı yaratmak ister. Eserlerde bunlara vurgu yaparak kadınların ve toplumun bu yanlış düşmemesini ister. Buradaki amacı eğitmektir.

Osmanlı Klasik Dönemde Kadın

Osmanlı'nın sosyal toplum yapısında her şeyin yapı taşı İslam'dır. Dolayısıyla toplumda kadın- erkek İslam'ın gerektirdiği hayat şartlarına uyarak yaşaması gerekmektedir. Evlilik kavramı ise Osmanlı'da oldukça önem arz etmektedir. Yaşı gelen kızlar evlendirilip hemen bir yuva kurup erkeğinin egemenliğinin altına sokulmaktaydı. Çünkü evlilik demek ahlak demektir. Toplumun bozulmadan ahlak kavramı içinde yaşamlarına devam edebilmesi için kadınların yaşları gelir gelmez aileleri tarafından korunan ahlakları, kocasına devredilirdi. Evlilikler ailelerin uygun gördüğü kişilerle yapılmaktaydı. Kadının iradesi söz konusu değildi. Kadına uygun bulunan adayla izdivaç tamamlanırdı. Eğer taraflar anlaşamaz ve boşanmaya gidilirse erkek hiçbir sebep göstermeden eşini boşama hakkına sahiptir. Kadın erkeği boşayamazdı. Aslında buraya bakıldığında kadının ne kadar sindirilmiş, özgürlüğü elinden alınmış olduğu görünmektedir. Kadının eğitim hayatı daha çok din ve ahlak merkezli olmuştur. Fazla okumuş kendini geliştirmiş kadınların tehlike arz edebileceği

düşünüldüğünden eğitim desteklenmezdi. Kadınların eğitimi yine erkeklerin elindeydi eğer baba uygun görürse kız okuyabilirdi fakat babanın uygun bulduğu hoca ve imkanlar dahilinde. Eğer kadın evli ve eğitim almak isterse bu görev eşine düşerdi. Kadının her alanda bir egemenlik altına girmesi gerekiyordu.

Tanzimat eserlerinde kadın meselesi daha ön plana çıkmaktadır. Tanzimat yazarları kadını eğitim alan kendini yetiştiren bir figür olarak resmederler çünkü kadın toplumu değiştirip dönüştürecek kapının anahtarıdır. Kadın annedir ve anne adaydır. Kadının toplumda kendine bir yer araması, bir arayış içerisine girdiği karşımıza çıkar. Giyiminden kuşamına, eğitimden dünya görüşünün daha aydın olmasına kadar bir yenilik içerisine girer. Toplumun bir parçası olarak kendini gösteren kadın, yavaş yavaş kendi benliğini ilan eder.

Batılı Olmaya Çalışan Türk Kızı Neriman

Peyami Safa'nın yazmış olduğu Fatih Harbiye romanında Neriman karakterini değişimin

bir parçası olarak ele almak gerekirse, o da kendi benliğini ortaya koymak isteyen ve farkındalığının ön plana çıkmasını isteyen bir Türk kızıdır. Neriman, Dârülelhan'da eğitim görüp İstanbul'un Fatih semtinde eski bir konakta babası ve bakıcısıyla beraber oturur. Neriman'ın görüşü çok başkadır. Aslında arada kalmış bir karakterdir, geleneksellik modernlik arasında kalan Fatihli genç bir kızıdır. O, sıradan Fatih semtinde oturan kızlar gibi olmak istemiyordur. Özgür olmak, her genç kız gibi giyinmek, gezmek ve eğlenmek istiyordur. Fakat bu istekleri oturduğu semt ve oradaki toplumun pek kabul edebileceği istekler değildir. Çocukluktan bu yana beraber büyüdüğü Şinasi ile bir gönül ilişkisi içindedir. Şinasi, Faiz Beyin de istediği damat adaydır çünkü Şinasi her özelliğiyle tam bir "Hakiki Doğu Erkeği"dir. Neriman'la aynı konservatuarda okuyor ve kemeçe çalışıyor. Çaldığı çalgı aleti bile Şinasi karakterinin Doğu'nun örneği olarak karşımıza çıkıyor. Nitekim Neriman gözünü Şinasi ile açmış, onunla aşkı tatmıştır. Fakat daha sonrasında bu aşkın gel gitlerine kapılmıştır.

Birliktelikleri çok uzun olduğundan mahalleli bu birlikteliğin evlilikle taçlanması gerektiğini düşünüyordur ama Neriman çoktan arada kalacak bir durumun içerisine düşmüş ve Macit'le tanışmıştır. Macit, tam Neriman'ın istediği gibi Batılı, kültürlü bir genç delikanlıdır. Macit keman çalar, Şinasi'yle arasındaki farkın bir örneğini de burada bulmak mümkündür. Şinasi, Faiz Bey'in küçük hali gibiyken Macit gençliğinin vermiş olduğu heyecanı barındıran dinamik bir karakterdir. Bu da Neriman'ı Macit'e daha sıcak bakmasının sebebidir.

Yazar, Macit ile Neriman'ın Taksim'de bir pastanede sözleşip tatlı yedikleri bölümde, Neriman'ı sanki yanlış bir şey yapmış gibi anlatıyor. Oysaki Neriman'ın sadece her genç kadının yapmak istediği gibi karşı cinsle oturup bir şeyler yemesi yazar tarafından hoş karşılanmıyor. Burada yazarın flörtleşmeye karşı olmasını görmek mümkündür. Neriman karakterinin de kendi içinde buhranlar yaşamasına sebep olur. Neriman bir şey yapmak istediğinde doğrudan söyleyememesi, yalana başvurmasının sebebi ise toplum ve etrafındakiler tarafından anlaşılmasa ve kendine kurtarıcı gördüğü yalanı söyleyerek içinden gelenleri yapmak istemesi ise kendisi için bulduğu bir çıkış yoludur. Yine pastane sahnesindeki mekân Beyoğlu seçilmiştir. Çünkü Beyoğlu Batılı yaşamın ve hatta Batılılaşmanın en iyi örneğidir. Burada bekâr bir kızla bekâr bir

erkeğin karşılıklı oturması toplum tarafından yadırganmaz iken aynı sahnenin Fatih'te yaşanması, orada kadın ile erkeğin karşı karşıya gelmesi mümkün değildir. Hemen dedikodu kazanlarının kaynamasına sebep olur. Fatih daha muhafazakâr ve daha doğu kültürünün egemen olduğu semttir. Beyoğlu hakiki Türklüğün temsil edildiği yer değildir. Hakiki öz kültür Fatih'tedir.

“Ben dün gece hovardalıkta idim. Maksim'e gittim para yedim.” (Peyami Safa, Fatih Harbiye,25.)

Neriman'ın eve geç gelmesi, onu gecenin bir vakti arabasıyla mahalleye Macit'in getirmesi geceyi onunla geçirip Maksim'e gitmeleri hatta bunu eve geldiğinde açıkça Şinasi'ye söylemesi bir noktada Şinasi'den saklamak istemediğini gösteriyor.

“Ben dün senden ayrıldıktan sonra Fahriye'ye gittim, toplantıdan vazgeçilmiş, orada Macit'i gördüm, çok ısrar etti ve beni Beyoğlu'na çıkardı Evvela...” (Peyami Safa, Fatih Harbiye, 25.)

Fakat yalan uydurarak yine yapmak istediğini yapıyor. Bir kadının geç saatte yanında bir erkek bulunmadan tek başına sokakta olması hoş karşılanan bir hadise değildir. Faiz Bey ise bu duruma sessiz kalmıştır. Nitekim Faiz Bey'in otoritesinin olmaması bir yandan Tanzimat öncesindeki baskıcı otoritenin kalmadığının göstergesidir.

Neriman süsten etkilenen, süsten hoşlanan bir karakterdir. Çaldığı çalgı aleti olan ut bile ona estetik açıdan güzel gelmemektedir.

“Öf...Bu elimdeki ut da sinirime dokunuyor, kıracağım geliyor. Şunu Şamlı'ya bırakalım. Bunu benim elime nereden musallat ettiler? Evdeki hey hey yetişmiyormuş gibi üstelik bir de Dârülelhan! Şu alaturka musikiyi kaldıracaklar mı ne yapacaklar? Yapsalar da ben de kurtulsam...” (Peyami Safa,Fatih Harbiye,27.)

Aslında Neriman Batı'yı yüzeysel seviyor. Batı'nın süsünü, gösterişini Batı'da olan estetik zevki seviyor. Yazar ise kadınların süse, ihtişama hemen tav olabilmeye ihtimallerinin fazla olmasından dolayı kendi benliklerini kaybederek yanlış yapacakları düşüncesi içerisinde olduğundan bu düşüncesini Neriman üzerinden anlatmaktadır. Romanda karşımıza çıkan bir diğer konu ise “Balo” meselesidir. Neriman baloya gitmek için oldukça heveslidir. Onu düşündüren ise izin meselesi ile maddi durumlarının el verişsiz olmasıdır. Zihnini kurcalayan balo meselesini bir şekilde açığa çıkarması gerekmektedir ama bunu babasına doğrudan söylemeden evvel yerini yapmaya çalışır ve evin bakıcısı olan Gülter'e yardım etmeğe başlar. Babası ise bu duruma çok şaşırır ama belli etmez. Neriman bunu sırf kendi çıkarı için yapmaktadır. Hatta kömür boşalttığı sahnede ellerinin kirlenmesi onu rahatsız eder.

“Orada (Köprü’nün öbür tarafında) genç kızlar böyle mi yaşıyor, bir genç kız böyle mi yaşar?” (Peyami Safa, Fatih Harbiye,43.)

diyerek aslında içinde bulunduğu bu hayatı hak etmediğini, diğer kızlardan kendisinin ne farkı olabileceğini düşünerek kıyas içerisine girer. Faiz Bey, Şinasi’nin de baloya gitmesi şartıyla kabul eder. Neriman bu durumdan hoşnut olmaz çünkü Şinasi’nin yanında özgürce eğlenmesine imkân yoktur. Şinasi bu balo meselesine sevinmez çünkü Şinasi’ye göre bu tarz ortamlara girip eğlenmek Batılıların yapacağı lüks renkli gece hayatlarıdır. Hakiki Türklük bilincinde olanların gireceği ortamlar değildir. Neriman’a göre ise böyle ortamlara girip

eğlenebilmek medeniyet göstergesidir ama Şinasi baloyu medeniyetle bağdaştırmaz. Aslında birbirlerinin tam tersidirler. Şinasi hep durdurucu pozisyonadadır. Aralarında bir aşk yok, zorunluluk vardır. Uzun süre birlikte olmaları, Faiz Bey’in Şinasi’yi oğlu gibi sevmesi, Şinasi’nin evliliğe dair verdiği söz, tüm bunlar birbirleriyle olmaları için yeterli sebeplerdir. Şinasi ve Neriman’ın aralarında olan ilişkinin temelleri ailelere dayanır. Karakterlerin özgür iradelerine bırakılsaydı belki de bambaşka insanlarla beraber olacaktı. Neriman, gitmeye istekli olduğu baloya gitmeme kararı alır. Çünkü dayısına gittiği sahnede “Rus Kızı’nın Hikâyesi” anlatıldığında Neriman kolayca Macit’e olan ilgisinin yanlış olduğunu, eğer başına buyruk giderse sonunun hikâyedeki kadının sonu gibi

olacağını düşünüp korktuğundan Macit’ten vazgeçer.

“Neriman titredi ve baloyu filan unutmıştu. Bu hikâyeyi adeta sırf kendi mukadderatına ait bir şey gibi dinlemişti. Ne benzeyiş! Rus kızının şahsında kendisini, Rus sanatının şahsında Şinasi’yi ve Rum gencinin şahsında Macit’i görüyordu.” (Peyami Safa, Fatih Harbiye,102.)

Bu kararından vazgeçmesiyle Neriman’ın hayatında Macit defteri kapanmış ve hayatına Şinasi’yle devam etmesi gerektiğinin farkındadır. Doğudan vazgeçmemiş, Batı’yı Doğu’ya tercih edecekken bu yanlıştan son anda dönmüştür. Şinasi ile evlenmeye razı olmuş ve bunu direkt babası Faiz Bey’e söylemiş ve evlenmişlerdir.

Sonuç

Berna Moran'ın da dediği gibi "Yalnız Fatih Harbiye'deki Neriman, İstanbul tarafında, eski bir evde, para sıkıntısı içinde yaşayan alaturka bir ailenin kızıdır: piyano değil ut çalar. Ama onun da Şişli'de oturan akrabaları vardır ve onlar yoluyla modern hayatı tanımış, etkisi altında kalmıştır." (Berna Moran, "Peyami Safa'nın Romanlarında İdeolojik Yapı", Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış 1.)

Neriman alafranga hayatı tatmak istemiştir. Onun istediği tek şey özgür ve modern bir yaşam sürmektir. Kısıtlanmadan, genç bir kız nasılsa o da Beyoğlu'ndakiler gibi olmak istemektedir. İstediklerini yaptırma ve alma konusunda kararlı şekilde yola çıksa da daha sonrasında bir olay ya da bir söz aracılığıyla yazar tarafından kolaylıkla fazla direnmeden yaptığının yanlış olduğunu düşünerek vazgeçmektedir. Nitekim bu durum Neriman karakterinin çok derin bir karakter olmadığını göstergesidir. Tanzimat öncesi romanlarda yer

alan kadınlara bakacak olursak, Neriman yalan da söylese bir şekilde istediği ortamlara girmek için çözüm yolu aramış ve sesini duyurabilmiştir. Çevresindekiler Neriman'ın sesini duymalarına rağmen kendi normlarının dışında istekleri olduğundan anlam veremeyerek tepkilerini ortaya koymuşlardır.

Kadın ilk defa bir üniversitede eğitim alırken karşımıza çıkmıştır. Artık evde süs eşyası gibi oturan kadınlar değil toplumda kendilerini göstermeye çalışan kadın figürleri karşımıza çıkmıştır. Yazar, Neriman karakteri aracılığıyla erkeğin hak sahibi olduğu her şeyde kadınların sesi olarak, erkeklerin sahip olduğu hakların tümüne kadınların da sahip olması gerektiğini okura yansıtmıştır.

Fakat yazar bunu bize olmayacak hatta olmaması gereken bir şeymiş gibi göstermeye çalışmıştır. Peyami Safa; kadının baskılanan ve kısıtlanan yaşantısının, kendi hür iradesiyle devam etmemesi, yine bir erkek tarafından kısıtlanarak yaşamına devam

etmesi gerektiğinin daha doğru olduğunu düşünmektedir. Aslında Berna Moran'ın da dediği "Tanzimat'tan bu yana yazarlarımız kadın konusunda kendi dönemlerindeki gerici görüşleri aşmış ve yerleşmiş bazı inançları, adetleri yıkmaya çalışmışlardır. Peyami Safa ise kadının toplumdaki yeri, görevi ve hakları konusunda tutucudur." (Berna Moran, "Peyami Safa'nın Romanlarında İdeolojik Yapı", Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış 1.)

Peyami Safa'nın bu gerici ve kısıtlayıcı tarzı Neriman karakteri üzerinden açık ve net şekilde kendini göstermektedir. Neriman ne kadar kendi bireyselliğini göstermek istese de bunda yazarın yönlendirmeleri sonucunda başarılı olamamıştır. Peyami Safa, Batılı bir hayat yaşamış kişidir. Ama bu hayatı yaşarken kendi özünden kopmaktan, kendi kültürünün asimile olmasından korktuğundan, bunu bize Fatih Harbiye'de kaleme aldığı Neriman karakterinin arada kalmışlığı üzerinden göstermiştir.

KAYNAKÇA

Safa, Peyami, Fatih Harbiye, İstanbul, Ötüken Yayınları, 2022, 25.

Safa, Peyami, Fatih Harbiye, İstanbul, Ötüken Yayınları, 2022, 25.

Safa, Peyami, Fatih Harbiye, İstanbul, Ötüken Yayınları, 2022, 27.

Safa, Peyami, Fatih Harbiye, İstanbul, Ötüken Yayınları, 2022, 43.

Safa, Peyami, Fatih Harbiye, İstanbul, Ötüken Yayınları, 2022, 102.

Moran, Berna, Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış 1.

Moran, Berna, Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış 1.

Tombul, Nurbanu, Tanzimat Dönemi Hikayesinde Kadın, Balıkesir, 2019.

Karadeniz, Havvaana, Peyami Safa'nın Fatih-Harbiye Romanında Yapı Ve İzlek, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 22, 2015.

PARANA

www.paranayayinlari.com

www.babicandles.com

ASMALI
SAHNE

Düş Art[®]
OKUR
YAZAR
ÇİZER
PLATFORMU